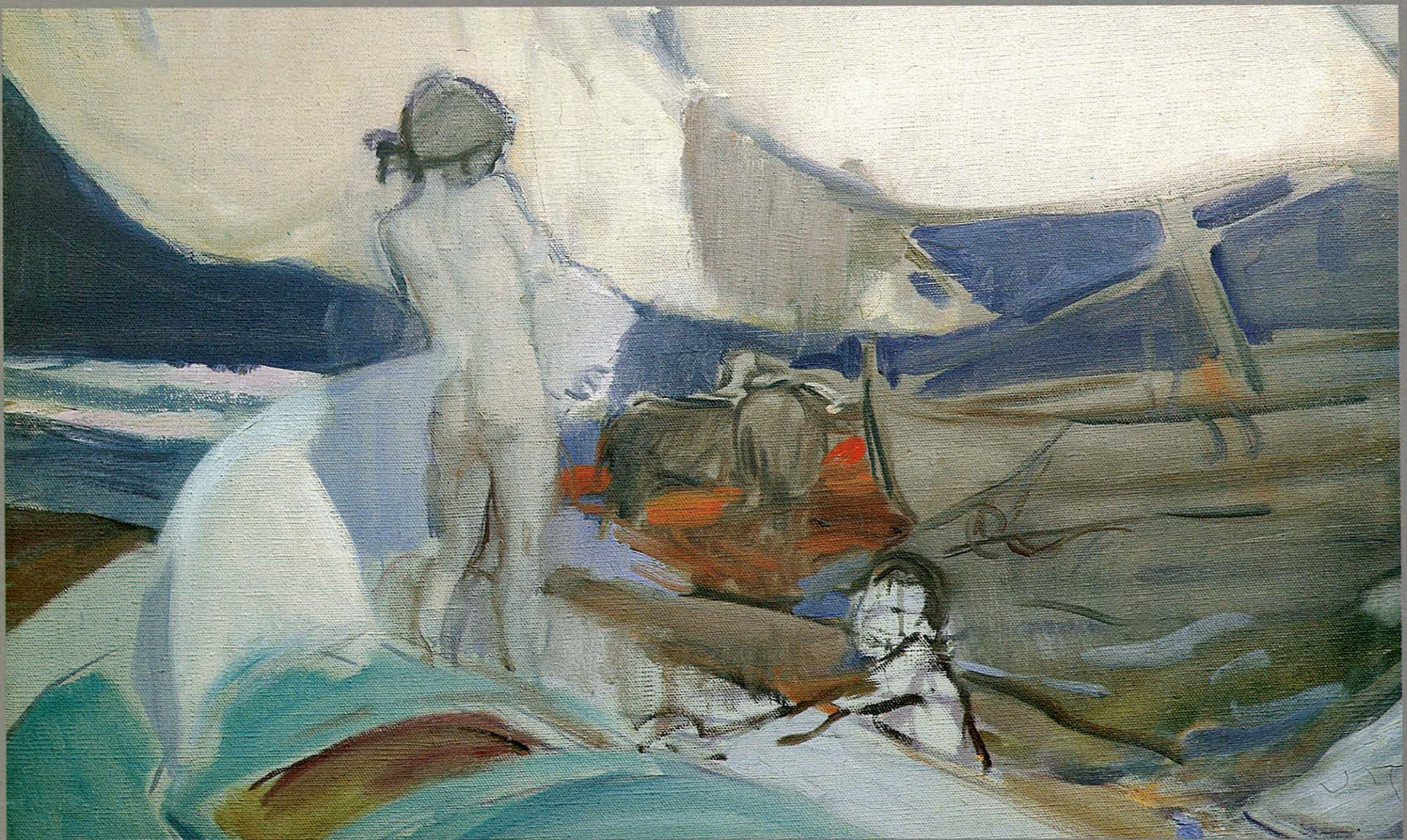

educar de 0 a 6 anys

30a

Escola d'Estiu de Rosa Sensat

temps per a tu temps per a tu temps per a tu temps per a tu temps per a tu

Tema General:
Educar per viure en el planeta Terra

- **Cursos**
 - *Debats*
 - Homenatges
 - **Intercanvis**
 - *Espectacles*
 - Tallers

R O S A
S E N
S A T

**Associació de Mestres
Rosa Sensat**

Còrsega, 271, baixos
Tel. (93)237 07 01 • Fax (93)415 36 80
BBSRS (93)415 67 79
08008 Barcelona

Comparteix: ensenya i aprèn
Matricula-t'hi

LA PARADOXA CURRICULAR

editorial

Fa anys que s'empra el mot *curriculum*, sense accentuar –com a llatí que és–, o *currículum*, accentuat en català –per evitar mals pensaments o penjaments–; *curriculum* és derivat de *curro*, d'on ve “córrer, fer carrera”, no de *currar*, que és un vulgarisme, més aviat nascut de *curra*, aquella grossa pedra de molí o d'era, que tant costa de fer rodolar. *Currículum* indica “el conjunt de les dades relatives a l'estat civil, títols, situació, etc. d'un candidat a un lloc, a un concurs, etc.” que cal presentar, per exemple, quan s'opta a treballar a l'Escola pública. *Curriculum vitae* és la llista de fites en la carrera de la vida, especialment en el camp en què es vol continuar corrent. Per a molts dels que han *currat* més, paradoxalment, haver de fer el currículum i de documentar-lo és una de les tortures prèvies i afegides a les ja pròpies de les oposicions. Per a d'altres, “fer currículum” és una forma, gairebé un objectiu, de treball: tot el que es fa es documenta, per a quan s'hagi de presentar el currículum, fins i tot, s'arriba a no fer allò que caldria, si no pot afegir cap diploma al currículum; certament una *paradoxa* (mot grec que indica certa distància o capgirament de la raó).

En bon ús de raó, formar-se per treballar, treballar, formar-se en el treball, formar-se fora del treball, tornar a treballar, i continuar formant-se, és una espiral que caldria mostrar només amb l'evidència, la documentació automatitzada, i un projecte creatiu, i hauria d'encarrilar-se amb concursos públics, no amb oposicions. Segons aquest bon ús del concurs, les escoles públiques dels anys trenta d'aquest segle s'ompliren dels millors mestres, lluny de la clàssica peripècia funcional, i demostraren que aquesta peripècia és la paradoxa, i no l'espiral.

Darrerament, el treball al voltant de la nova ordenació del sistema educatiu que ha significat la LOGSE, ha estès un nou ús dels vells mots; ara, *currículum* indica també allò que els nens han de córrer i allò que els mestres han de fer córrer als nens per educar-los. Aquest ús ha donat lloc a una nova paradoxa que recau també sobre els mateixos professionals de l'educació de 0 a 6 anys. I les expressions “marc curricular”, “disseny curricular”, de base o no, i amb tres “nivells de concreció”, han provocat noves angú-

nies als qui hi treballen i als qui han de presentar documents, entre ells un projecte, per optar a un treball.

Ja abans, els qui han *currat* amb més dedicació en el camp d'educar de 0 a 6 anys, anaven adelerats cercant el que anomenaven “programes” d'activitat a classe, una darrera l'altra; afortunadament no els trobaven, i se'ls empescaven en el que era, sense saber-ho, el seu personal *tercer nivell de concreció* i els contrastaven en el *segon nivell* a l'escola, i buscaven en el vent la veu de l'oracle de la pedagogia. I ara que la tenen en publicacions oficials sobre el marc curricular, ara temen *no saber-ne prou* per entendre'l i desenvolupar-lo.

Des d'*In-fàn-ci-a*, voldríem ajudar a desmuntar un malentès tan paradoxal com aquest. Com el burgès de Molière, que parlava en prosa abans de conèixer el mot *prosa*, els mestres que des de fa tants anys treballen seriosament, creativament i en col·laboració científica, sense emprar mots com aquests concretaven un marc curricular que ha permès que avui dia el tinguem proposat oficialment.

Molt més que els que s'aprenquin de memòria els nous termes en els textos oficials, els mestres que han treballat sempre a partir del caràcter i els aprenentatges previs dels infants, i han desenvolupat els seus vessants emotius, cognitius i socials, en noves habilitats, capacitats, valors, en una *dinàmica plena de vivor i pròpia de cada infant*, aquests mestres no “feien currículum”, sinó una cosa molt més important, feien el context del currículum que ara tenim. I ara han de fer un darrer esforç, que és el d'avesar-se a explicar i projectar la pròpia experiència en el nou llenguatge. En l'aventura hi guanyarà tothom: els mestres perquè, reflexionant en el curs de la saba, *veuran millor per on créixer i què han de podar del seu treball*; els administradors, perquè coneixent els dels mestres, podran augmentar l'amplitud i flexibilitat dels seus textos i escollir millor; i la pedagogia en general –i la dels més petits en el nostre nivell de concreció– podrà obrir-se, i oferir un més ample ventall de possibilitats a l'apassionant carrera, cursa o marxa, al currículum de l'infant cap a la seva realització.

sumari

Plana oberta	2
Educar de 0 a 6 anys: LA IMPORTÀNCIA DELS INTERCANVIS/Irene Kofod	4
Educar de 0 a 6 anys: EL TALLER “INFANT LECTOR”/Françoise Letierrier	7
Escola 0-3: ELS MÉS PETITS DE TOTS TAMBÉ FEM LLIBRES VIUS/Imma Muyor	9
Bones pensades	13
Escola 3-6: ESTUDI DE L'AIRE A L'ESCOLA INFANTIL/Teresa Feu, Adelina Palacín i Assumpta Verdager	15
Escola 3-6: LA RELACIÓ FAMÍLIA-ESCOLA, NENS GRANS-NENS PETITS AL PARVULARI/Rosa Sanjuan i Marleny Comenares	21
Infant i societat: QUAN LA TELEVISIÓ FA DESAPARÈIXER LA INFANTESA. CONVERSA AMB NEIL POSTMAN/Puri Biniés	25
Infant i societat: ELS EFECTES VIOLENTS DE LA TELEVISIÓ/Liliane Lurçat	29
Infant i salut: LA VEU/Montserrat Busqué	35
Infant i salut: INFANTS AMB HEMOFÍLIA/Esteve-Ignasi Gay i Pilar Martín	38
El conte: LA PAULA I LES FORQUILLES/Roser Ros i Vilanova	42
Informacions	45
Abstracts	46
Cop d'ull a revistes	47
Biblioteca	48

De quan els més petits anaven a escoles petites

Fa uns dies vaig assistir a la presentació d'un treball que recollia les experiències amb l'aigua d'uns infants d'escola bressol. Aquest acte estava programat dins la presentació del curs del Casal del Mestre de Granollers.

Tota l'exposició em va agradar molt. Demostrava il·lusió, ganes d'innovar, un gran coneixement dels nens i sobretot ganes que tothom s'ho passés bé: petits i adults. Darrere s'apreciava el treball i la imaginació de les educadores, amb el desig que l'escola bressol sigui per al nen el lloc on pugui experimentar, observar, tocar, relacionar-se i, si cal, mullar-se.

Mentre mirava les diapositives i el vídeo, pensava, no sense enveja, en el grupet d'alumnes. Tots podien ser atesos, jugaven, se sorprenien, es miraven, buscaven l'adult... I dic que ho feia amb enveja, perquè això em va fer pensar en

els nens i nenes que van a les escoles "grans".

És cert que l'experiència és feta amb nens de dos anys, però tampoc no podem oblidar que no fa gaire els infants de tres anys assistien a escoles petites perquè ells ho eren. Ara van a la gran escola, però ells s'han fet grans?

Recordava amb enyor quan els acollíem a l'escola bressol: l'entrada era gradual; es feia amb tranquil·litat; s'intentava que la separació dels de casa fos planera, donant temps. Ens explicaven les primeres novetats, de mica en mica es posaven les bates, es trobaven, jugaven, i això fins que hi érem tots.

El ritme, el marcaven ells; l'activitat, principalment conjunta, era dictada pels seus interessos. La quotidianitat era important, els hàbits, el joc, sobretot molt de joc. Era un temps en què la migdiada es feia

LAIA SOLER

sense problemes, amb facilitat, de vegades amb interrogants —cal que la facin els de tres anys?— que quedaven resolts en veure'ls dormir i reprendre l'activitat de la tarda amb noves energies. L'escola restava en silenci, respectant aquell moment, i res no trencava aquella harmonia perquè l'espai i el temps era pensat i programat, adequat als nens i nenes que acollia.

Eren els grans a l'escola petita. Tothom els coneixia: la cuinera i les mestres; voltaven per tot arreu com a casa seva, eren

autònoms, sabien on eren, no hi havia res amagat o inaccessible. Eren els "grans". Però tots sabíem que eren petits i que necessitaven una atenció més individualitzada, el moment d'anar cercar l'adult per trobar consol o ajut.

Ara l'escola petita s'ha acabat. Els grans han passat a ser els petits, els petits d'una immensitat massa àmplia per ser coneguda, amb tants adults impossibles de conèixer, amb una muntanya d'adults tan alta que amb dificultat es veuen els seus petits caps. On tots entren alhora, i

també al mateix temps tots diuen adéu. On moltes activitats (tot i ser necessàries) són impossibles de fer, perquè es converteixen en moments de pressa i nervis en què les mestres voldrien tenir vuit mans que no tenen.

No ens hem de plegar de braços i dir "no podem" (tot i que de vegades ho penso). Però tampoc no vull que la cosa feta em privi de dir allò que no està bé: que no és correcte que hi hagi vint-i-cinc nens de tres anys atesos per una mestra; que la reforma no hagi previst els especialistes a l'etapa d'educació infantil quan això representaria una entrada de personal útil i necessari per a una millor atenció individualitzada; que aquesta situació en moltes ocasions porta els mestres a entrar en una dinàmica massa escolar (horaris rígids, excés de treball sobre paper, poc treball experimental) i, sobretot, no està gens bé que ens hàgim oblidat que són petits.

Capítol a part mereixen les instal·lacions, ja que no totes les escoles han adequat correctament els seus espais. En general s'han preparat les aules, però no els patis (com és el cas de la meua escola). Potser perquè les administracions no els consideren prou necessaris...

I ja per acabar, seria injust no reconèixer l'avenç social que ha representat la incorporació dels nens de tres anys a les escoles; però no ens vulguem quedar només amb aquesta idea, no respirem perquè ja els tenim "col·locats" gratuïtament: anem més endavant, demanant allò que necessiten, que han necessitat i que necessitaran els més petits de l'escola gran, perquè allà on siguin sempre tindran tres anys.

Libo Luna

Premi Rosa Sensat de Pedagogia 1995

15a convocatòria

Instituït per incentivar el treball innovador de mestres o altres professionals de l'educació perquè, individualment o en grup, i a partir d'una anàlisi de la pràctica escolar, contribueixi a la millora qualitativa de l'educació i a la renovació pedagògica.

La data màxima per a l'entrega d'originals és el **13 d'octubre de 1995**.

El veredictes es farà públic el mes de **desembre de 1995**.

La dotació serà d'un **milió de pessetes** en concepte de drets d'autor.

R
S
S
E
N
S
A
T

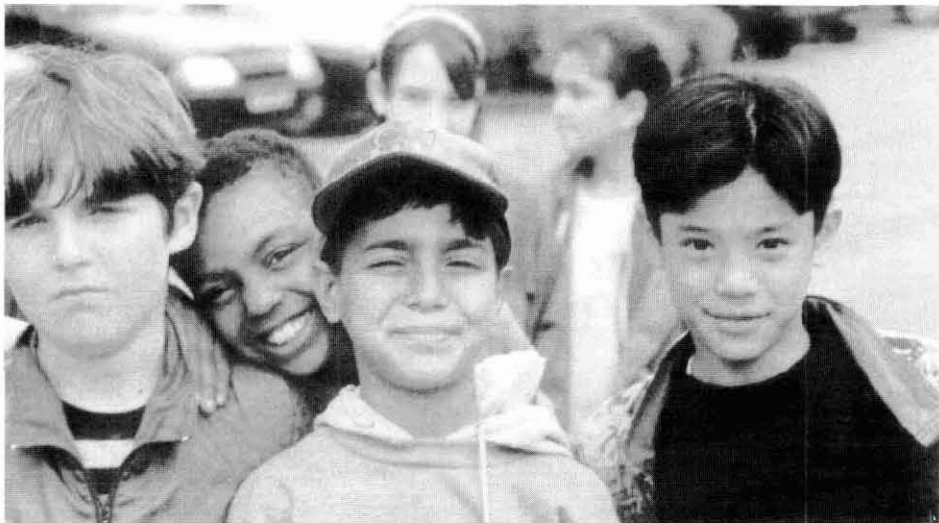

Ministerio
de Educación
y Ciencia

 Generalitat de Catalunya
Departament
d'Ensenyament

Edicions 62

 CELESTE

A.M. Rosa Sensat • Còrsega, 271 • 08008 Barcelona • Tel. (93) 237 07 01

educar de 0 a 6

Impressions d'una danesa
després d'haver visitat els centres
d'atenció a la infància a Itàlia

LA IMPORTÀNCIA DELS INTERCANVIS

IRENE KOFOD

He estat tres vegades a Itàlia per motius de treball. La primera va ser en una visita d'estudi a Reggio. Les altres dues vegades vaig estar en viatges de formació amb companys italians a Pistoia i Bolonya. L'objectiu dels viatges era obtenir inspiració mútua, per mitjà de la comprensió i l'apropament als mètodes de treball d'uns i altres.

Durant la meva infantesa l'única cosa que sabia dels italians és que menjaven espaguetis i que eren molt temperamentals, perquè el sol els escalfa el cap moltes hores al dia. Ara he rectificat considerablement el meu punt de vista.

Les diverses visites que he fet als centres d'atenció a la infància a Reggio, Pistoia i Bolonya m'han proporcionat uns coneixements profitosos, nous enfocaments del treball educatiu i molts plantejaments nous respecte al treball que faig cada dia.

Els mètodes de treball, l'organització i el progrés dels centres d'atenció a la infància són molt diferents dels estàndards danesos. Per a mi cada experiència ha estat com un mirall en el qual he mesurat les meves pròpies aptituds. El profit s'ha de reflectir en noves maneres de fer les coses, recuperar les teves pròpies experiències, comparar-les i revisar-les.

Faré esment d'un projecte, inspirat a Pistoia, que hem posat en pràctica en el meu centre. Allà, hi vaig trobar molta inspiració pel fet que en molts centres d'atenció

als infants havien especialitzat el treball. Havien triat un tema principal d'acord amb el seu objectiu. A la llar d'infants Bertocci, aquest tema era cooperar amb la societat i la família. Havien tot just acabat un projecte en el qual els avis, la gent del poble i els pares estaven involucrats a construir joguines antigues. Havien fet una col·lecció de fotos i el resultat va ser un entranyable àlbum que documentava la vida dels infants a Pistoia durant moltes dècades. Era un àlbum bonic de debò.

Per a mí és important que els infants coneguin la seva herència cultural. La nostra llar d'infants està situada en una antiga escola al camp, per tant la inspiració era òbvia. Volíem fer reviure l'escola i explicar-ne la història, fer-la visible a la gent del poble i als infants de la llar.

Al cap de tres mesos de cooperació intensiva amb els avis, els infants, la gent del poble i altres centres d'atenció, amb un in comptable nombre de reunions, i després de molta discussió, vam acabar amb una exposició històrica.

Una aula es va guarnir amb objectes demanats als pares i al poble, de manera que l'exposició tenia molts detalls, començant amb reportatges de l'escola i acabant amb plats, labors, llibres d'escola i animals dissecats. Es va fer una fotocòpia de la imatge del director de l'escola i es va col·locar enmig de l'antiga aula. Això feia més fàcil imaginar-te que retrocedies quaranta anys quan entraves a l'aula. La gent del poble, que n'havien estat alumnes, van escriure una història de l'escola. A la paret es van col·locar fotografies de l'època i material escrit.

A l'altra banda havíem moblat l'antiga casa del director amb mobles prestats. Vam empaperar les parets amb un paper bonic i cortines d'acord amb l'època. Durant aquest temps els infants van estar ocupats fent joguines antigues, tant per jugar a dins com a fora. Fins i tot van fer un lavabo a l'exterior. En aquest cas els infants van discutir molt intensament qui hauria de tenir la responsabilitat de netejar-lo. Després de tot, no van trobar que fos un treball gaire difícil.

Els infants van gaudir amb aquest projecte. Aquest nou entorn els va donar la possibilitat de jugar a jocs nous i també van fer moltes reflexions sobre "els bons vells temps".

Malauradament vam haver d'acabar l'exposició després d'un curt període, perquè érem responsables dels objectes prestats. Tot i així, encara queda part de l'antiga casa i és un lloc molt acollidor quan els infants s'hi estan.

El projecte va ser un gran èxit, tant per al poble com per a la llar d'infants. Gosar posar atenció en nosaltres mateixos, mostrar un perfil, mostrar-nos, és una cosa de la qual he tingut consciència després de les meves visites a Itàlia. A Dinamarca el costum és —i ha estat el meu també— no mostrar-nos millors del que som en realitat.

He fet moltes diapositives sobre les meves visites d'estudi a Itàlia, que he compartit amb els meus companys, pares i tothom a qui li ha interessat. La gent sovint pregunta el mateix: "Com és possible que tot estigui tan endreçat? Sembla que els infants vagin vestits per a una festa d'aniversari, no van mai a fora i juguen? Les aules són molt maques i els colors també. I quant d'espai! Com és possible?"

No és el mateix explicar-ho que haver-ho viscut. Però m'he adonat de com és d'interessant discutir-ne les diferències.

És molt important que els polítics danesos es consciencïn de la necessitat de pensar en les condicions dels infants. Ho vaig trobar prioritari en els pobles que vaig visitar a Itàlia. I estaria contenta de trobar el mateix compromís en el meu poble.

La possibilitat de tenir companys italians de visita a Dinamarca és una experiència encantadora i que proporciona inspiració. Troben moltes coses estranyes i curioses. Per exemple, la cuina danesa dona moltes sorpreses, com ara el pa morè, les arengades i els *schnapps*. Un còctel ben interessant per a un estranger.

Quan van veure els més petits de 0 a 3 anys que feien la migdiada a fora durant tot l'any, no s'ho podien creure. No ho van dir, però jo crec que van pensar que estàvem completament bojos.

La meua opinió és que el coneixement dels nostres patis i com tractem la vida i la natura amb els infants és una gran inspiració per als visitants italians.

La primavera passada va venir una companya italiana a visitar la meua llar d'infants. El programa d'aquell dia era cuinar a fora al foc. Ella va haver de tallar el seu propi pal amb un ganivet per poder coure la salsitxa. Es va sentir una mica inútil, de manera que un nen petit amb els dits molt bruts la va ajudar. Ella va tancar els ulls i va pregar a Déu, quan el nen feia anar el ganivet. Després en vam parlar molt, d'aquest episodi. Estar a fora a la natura amb els infants va ser una bona experiència per a ella i la va fer reflexionar sobre les diferències.

Per a mi i els meus companys danesos que han estat a Itàlia, cada visita ens ha proporcionat molta inspiració i ens ha portat a discussions molt bones i necessàries, noves idees i canvis en la nostra manera de pensar.

Personalment crec que ha estat un regal tenir l'oportunitat de veure noves maneres de fer les coses. És molt positiu experimentar durant hores i hores sense sentir-se gens ni mica cansat.

EL TALLER "INFANT LECTOR"

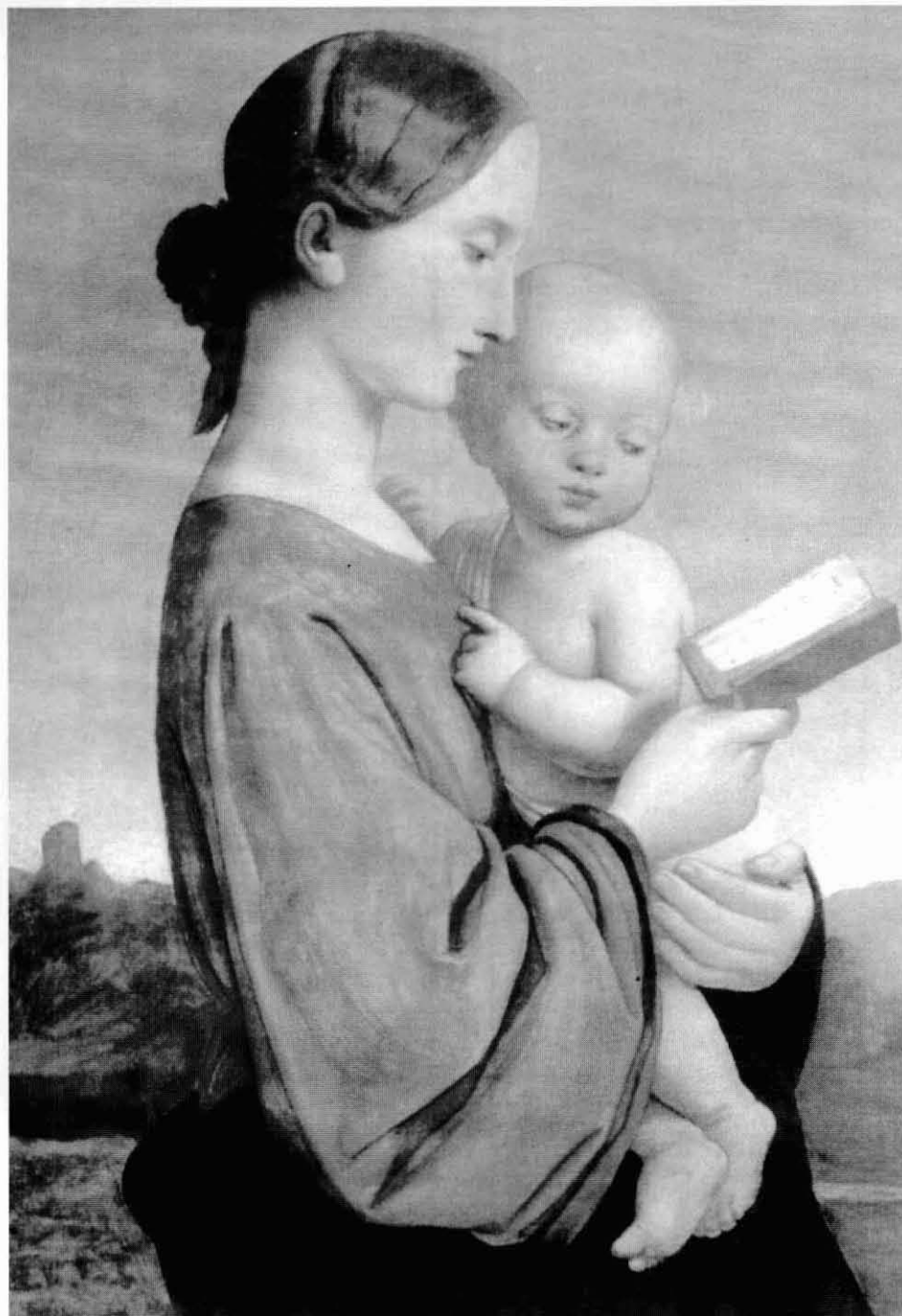
FRANÇOISE LETERRIER¹

El CEDIFF² es dedica des de 1986 a la lluita contra l'analfabetisme i per l'ensenyament de la llengua francesa a la població immigrada des de 1986. La nostra era la lògica de la urgència: ajudar les persones culturalment desfavorides a inserir-se, a integrar-se. Lògica que té sempre la seva utilitat, i també els seus límits.

La inversió d'aquesta lògica ens va dur, el 1990, a treballar a llarg termini, és a dir, en la prevenció. D'allà va sorgir la idea d'un taller "infant lector" inscrit en el marc d'un centre social i durant la consulta pediàtrica de nadons. Això va permetre introduir una dimensió cultural en un lloc reservat habitualment a les activitats socials.

Inventar passarel·les

El taller es fa el primer i tercer dimarts de cada mes de 9 a 12. Acull cada vegada una vintena d'adults i els seus infants. Les animacions van a càrrec, de manera alternativa, de dos equips relacionats amb l'equip del PMI.³

* *Bibliotecaris que assegurin la sensibilització envers els llibres i la narració, segons convinguí.*

L'objectiu dels bibliotecaris en aquesta acció és arribar a les famílies socialment desfavorides, aquelles que mai no trobareu de manera espontània a la biblioteca. Es tracta de desplaçar-se als llocs de pas per arribar a connectar amb els ambients no-lectors. Aquesta presència en una sala d'espera permet que persones ja conegudes per les famílies entrin en el paisatge: assistents socials, puericultores, educadores, etc.

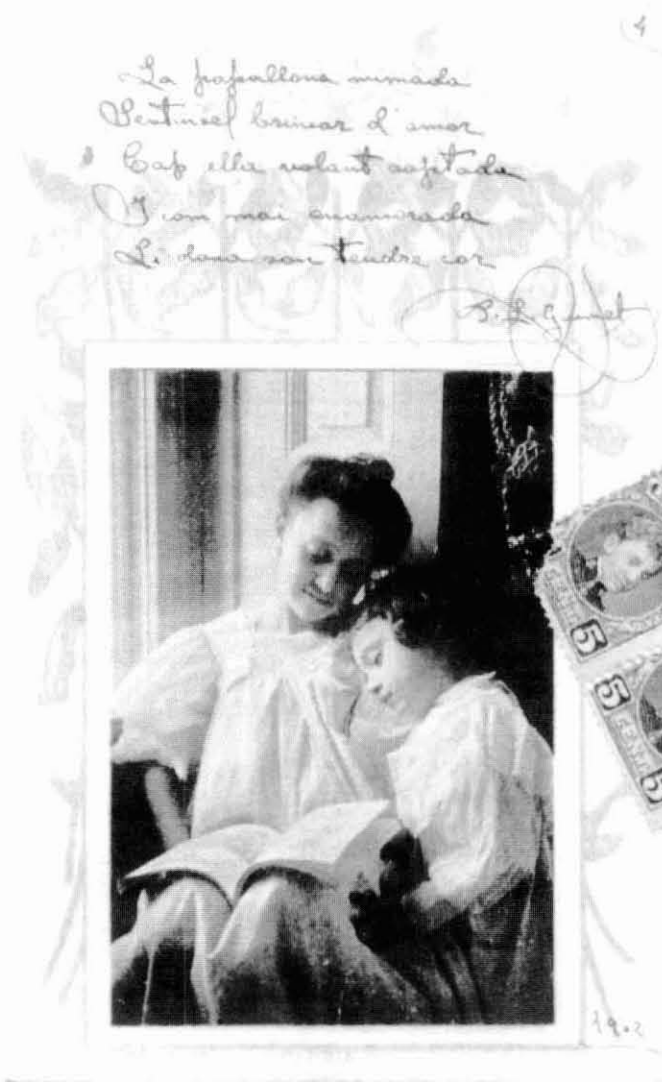
* *Una artista i una consellera conjugal i familiar per a la fabricació i la il·lustració d'àlbums⁴ per a les mares immigrades, amb l'objectiu de crear imatges bilingües, o trilingües.*

L'objectiu és valorar totes les cultures i suscitar, si s'escau, el desig d'inscriure's en un taller d'aprenentatge de la llengua francesa. No es tracta pas d'oblidar la llengua d'origen a favor de la llengua d'adopció. És el reconeixement de l'una i de l'altra, amb el suport d'un mediador artístic: el dibuix.

L'animadora, llicenciada en belles arts, proposa tota mena de colors, llibretes blanques, i la màgia comença. Neix un sol en el paper; l'animadora escriu "sol" en francès, una dona l'escriu en llengua turca: "günes". Els rostres turcs esbossen un bell somriure i es comença a crear un cert caliu. El taller s'acaba amb un temps d'intercanvis a partir del que s'ha dit i s'ha fet durant l'activitat. Els àlbums bilingües es queden al servei, i són reutilitzats per les mares artistes a cada sessió.

Així, una dona turca que freqüentava el taller "infant lector" va començar a utilitzar el servei per la seva filla mentre ella assistia al taller de llengua francesa.

Hem intentat avaluar regularment la nostra acció amb l'ajut d'algunes anotacions molt concretes: assiduitat, interacció i intercanvis entre les persones, evocació de les dificultats o qüestions d'ordre personal...

Tret del llibre *Petite enfance, éveils aux savoirs*, París: La Documentation française, 1992.

1. Françoise Leterrier és membre del Centre de Documentació i Informació de Dones i Famílies a Saint Dié (França), CEDIFF.
2. CEDIFF: *Centre de Documentation et d'Information des Femmes et des Familles*.
3. Nota de la traductora: servei equivalent a un CAP, però només per a la infància.
4. Nota de la traductora: àlbum o bé llibre il·lustrat, mot que a casa nostra encara no ha estat acceptat, però que a nosaltres ens sembla molt més adequat per allò que descriu.

Traducció: Roser Ros.

La desdramatització del llibre

El llibre, que no evoca pas les mateixes emocions segons les cultures, les vivències de cadascú, es fa, aquí, accessible, familiar. Dóna peu a fullejar un bell àlbum per explicar al fill, en la llengua d'origen, una història. I, a poc a poc, pren tota una altra dimensió: ja no és un objecte com els altres, sinó un mitjà per conèixer altres persones amb qui compartir un plaer.

Som realistes i modestos però creiem que hem trencat els vells esquemes dels records d'escolar fracassat i les velles pors d'apropar-se als instruits quan un mateix és un no-instruït.

De cara a les noves propostes, volen introduir un context ple de plaer i de respecte mutus, i animar les mares a formar un taller de francès en el qual podran iniciar un nou aprenentatge personal. Aquestes mares joves, sensibilitzades per la importància de l'escrit, estaran encara més atentes al desenvolupament harmònic del seu petit. Lluitaran eficaçment, millor que ningú, a favor de la bona escolaritat, ja que elles seran corresponsables educatives de l'escola.

F.L.

ELS MÉS PETITS DE TOTS TAMBÉ FEM LLIBRES VIUS

Els nens i les nenes de l'escola bressol són els més petits de tot l'actual sistema educatiu, i és des d'aquesta perspectiva que la nostra escola es va plantejar, el curs 1990-1991, la participació en la convocatòria: "Fem llibres vius", que té lloc cada dos anys i s'adreça als mestres i alumnes de les escoles de Mataró. Té com a objectiu estimular la creativitat i la imaginació per mitjà de l'elaboració dels propis llibres i s'emmarca en el context de celebracions de la festa de Sant Jordi. L'organitza el Centre de Recursos Pedagògics del Maresme, amb la col·laboració del Departament d'Educació de l'Ajuntament de Mataró, el Museu Comarcal del Maresme i la llibreria Robafaves.

IMMA MUYOR

El curs 1992-1993 el tema que es proposa per elaborar els llibres vius és "El medi ambient", i les mestres no tenim cap mena de dubte a l'hora de decidir com l'enfocarem: el llibre viu tindrà com a protagonista l'arbre de l'escola.

A les figueretes hi ha un llibre
que tot l'any em fa bader.

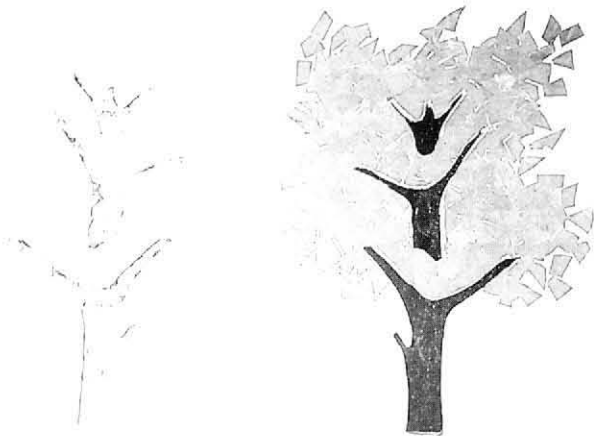
A la primavera el pà de flor
i em completa el pà de color.

A l'estiu és verd i suu,
i em fa ombra refrescant
quan al pati estem jugant.

A la tardor li canvia el color,
i les fulles li van caient
mentre se les emporta el vent.

A l'hivern és sec i som,
i espasa confiat
que la primavera torni ben aviat.

El *lilà* de l'escola és un arbre molt especial per a tots nosaltres, infants i adults. Es pot pensar que el valorem tant perquè en tenim pocs en el nostre entorn, però, encara que això és cert, no és pas aquesta la raó veritable. Us podem assegurar que observar-ne el color, les formes, la llum i l'ombra, l'olor, al llarg de l'any és un espectacle fantàstic que no deixa indiferent ningú.

Cada curs és l'element principal de l'entorn natural de l'escola. És tan proper, quotidià i estimat que il·lusiona a tothom la idea de fer-lo protagonista del llibre. Aquesta activitat ha de permetre als nens i les nenes expressar els seus sentiments i emocions i utilitzar els seus coneixements o destreses per fer-ho.

El *lilà* és un element que forma part de la vida quotidiana de l'escola i les mestres l'utilitzem com a excusa per a la programació més formal del curs. A partir d'ell, i sota la seva ombra, treballem uns continguts que s'emmarquen dins de cada una de les àrees de significació dels infants de 0 a 4 anys, coneixement d'ell, del seu entorn; i fem ús de tots els llenguatges: corporal, verbal, plàstic, musical i matemàtic. Per tant, no ens cal pensar res de nou per dur a terme amb els infants. Només cal agafar una part d'allò que ja estem fent, la recreació de "l'arbre" real en cada època de l'any, i posar-ho en un format de llibre perquè pugui ser transportat, exposat, mirat i tocat.

Per portar a terme el que en principi és una idea i una il·lusió, fem un projecte i planifiquem acuradament els passos que cal seguir: què volem fer, com fer-ho, el material que necessitem, quins grups d'infants hi participaran i com ho faran, com estructurar el llibre, com realitzar-lo, etc.

Volem representar l'arbre de l'escola en cada una de les estacions de l'any, primavera, estiu, tardor i hivern, i recrear-ne amb material plàstic els elements més representatius, tenint en compte, a la vegada, quins són els materials més adequats a l'edat dels nostres infants i les seves possibilitats d'actuació.

L'hivern ens fa pensar en un tronc sec de color marró i que resulti rugós al tacte. L'aconsegurem amb pintura marró barrejada amb cola i serradures. La primavera ens porta a representar l'arbre ple de flors en forma de ramells de tons liles i blancs i quan encara no hi ha fulles. Farem boletes de paper de seda de color blanc i lila. L'estiu té com a elements més característics les fulles verdes que ens fan ombra i frescor al pati. La pintura verda ens servirà per representar-les. La tardor ens porta canvis en el color de les fulles, les trobem amb totes les gammes del groc i el verd. Farem pintura jugant amb la transformació dels colors.

Els grups que participaran en el treball són dos: les nenes i nens de 2 i 3 anys i els de 3 i 4 anys. Cada un ho farà segons les seves capacitats, tenint en compte els seus coneixements i destreses. Així les activitats amb pintura pensem que són adequades per als dos grups, si es treballa amb petits grups, i s'utilitza formats

grans que permetin els moviments amplis del braç, estris grans com ara pinzells o esponges, les mans com a instrument per tenir una vivència tàctil de la pintura.

També tots dos grups faran boles amb paper de seda. Enganxaran els retalls de paper i les boles amb cola blanca, i deixaran l'activitat de tallar amb tisores per als més grans.

El llibre, volem que sigui fort i resistent per garantir una bona conservació. A la vegada, s'ha de poder manipular amb facilitat. Pensem en una carpeta de dibuix de tapa dura amb vetes per lligar. A l'interior posarem cartolines com a suport. Necessitem tantes pàgines com estacions, més una per als crèdits.

Per a la representació de l'arbre, pensem que hi ha d'haver un únic tronc que, com en la realitat, sigui l'element permanent, la idea de canvi la centrarem en les fulles i les flors. Decidim que el tronc anirà a l'última pàgina. En retallarem la forma en les tres primeres de manera que el mateix tronc es pugui veure i tocar des de cada una d'elles.

Un cop planificat tot el projecte ens posem a treballar-lo amb els infants seguint els passos que ens hem marcat. Posem l'accent a observar l'arbre. Organitzem els tallers de pintura i les nenes i els nens experimenten materials, textures, colors, etc.; juguen amb papers i en fan boles; exerciten l'habilitat manual en tallar trossets de paper pintat, i després els enganxen juntament amb les boles de paper sobre les cartolines. Finalment les mestres fem la composició del llibre. Tot plegat es du a terme en un ambient ple d'il·lusió, interès i creativitat.

Quan tenim el llibre acabat, el deixem a la classe i els nens i les nenes se'l miren tant com els ve de gust. El que més els agrada és passar el dit per sobre del tronc de l'arbre i sentir com frega la pell. Les famílies també el miren quan vénen a portar o a buscar els fills. Es fan molts comentaris, com ara el color de les fulles a la tardor, les flors a la primavera, la calor de l'estiu, etc. A les mestres ens sembla interessant recollir-los i decidim incorporar un petit text a les imatges.

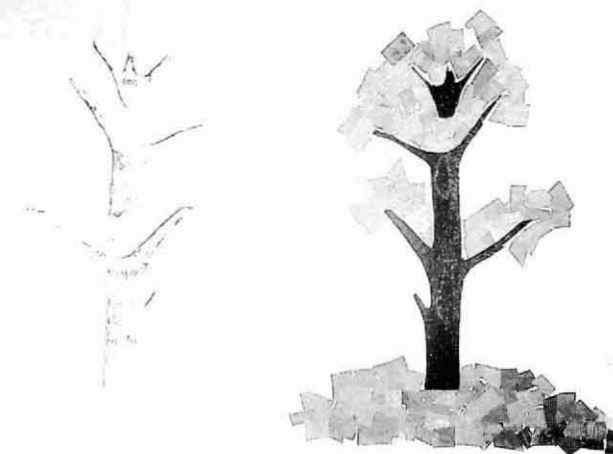
Del recull de comentaris, ens surten les frases següents:

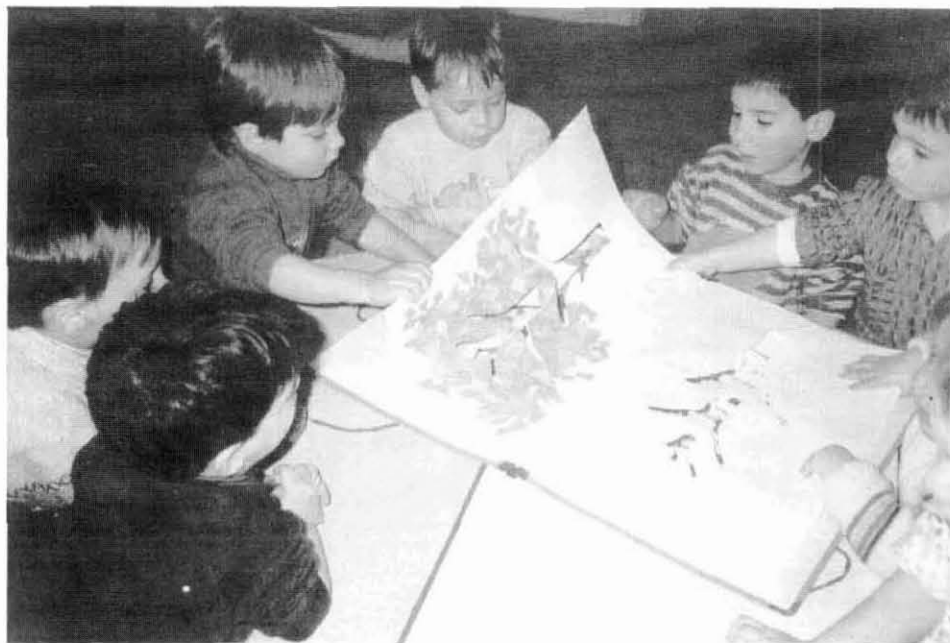
A les Figueretes hi ha un lilà
que tot l'any ens fa badar.

A la primavera és ple de flors
i ens omplen el pati de colors.

A l'estiu és verd i riu
ens fa ombra refrescant
quan al pati estem jugant.

A la tardor li canvia el color

i les fulles li van caient
mentre se les emporta el vent.

A l'hivern és sec i erm
i espera confiat
que la primavera torni ben aviat.

Escrivim aquestes frases i les repetim tot jugant amb la seva musicalitat. Les nenes i els nens de mica en mica les fan seves i enriqueixen el vocabulari i l'expressió oral.

Pel que fa al llenguatge escrit, pensem que és important que estigui present en la vida quotidiana dels infants, fins i tot dels més menuts, ja que si bé aquests encara no descodifiquen els signes de l'escriptura, sí que es van adonant de la seva existència i la utilitat que té per poder comunicar-se. De ben segur que, quan un adult o bé un altre nen o nena més gran llegeix el text als petits, fa que s'adonin de la funció comunicativa del llenguatge escrit i està despertant-los l'interès i la curiositat.

Finalment arriba Sant Jordi i els carrers de la ciutat s'han omplert de roses, llibres i alegria. Les nenes, els nens i les mestres sortim de l'escola per viure l'ambient de festa que s'hi respira.

Anem a la llibreria on en Pep ens explica contes i ens ensenya els objectes fantàstics que guarda dins de la maleta de colors. Amb els diners que pares i educadors vam aconseguir amb la rifa de Nadal, comprem un piló de contes per a la biblioteca de les classes.

Amb la festa de Sant Jordi ha arribat també el moment de portar el nostre *llibre viu* al Centre de Recursos perquè l'exposin, al costat dels d'altres escoles, al Museu Comarcal del Maresme. Tothom està emocionat i impacient perquè arribi el cap de setmana i anar-lo a veure, cada un amb la seva família, i perquè sabem que el veuran moltes persones que no són de l'escola.

Dilluns hi anem tots plegats, infants i mestres, a veure l'exposició. Els encarregats ens han reservat una hora per a nosaltres sols i disposem del temps suficient per mirar, escoltar i tocar tranquil·lament els llibres. Tots els que hi ha exposats són interessants i diferents: uns estan molt elaborats, uns altres són molt originals, n'hi ha de divertits... i tots tenen en comú l'amor i la il·lusió que hi han posat els nens, les nenes i els mestres de les escoles que com nosaltres hi participen, i... no us sembla, també a vosaltres, que precisament és això el que fa que siguin llibres vius?

Suite d'*El llac dels cignes* de Piotr Ilitx Txaikovski

El ballet d'*El llac dels cignes* està inspirat en una llegenda centreeuropea que conta la història d'un príncep enamorat d'una bella princesa a qui un mag dolent ha convertit en cigne. El bellíssim tema central interpretat per l'oboè de seguida sorprèn i captiva els més menuts de l'escola, per la qual cosa aquesta obra ens pot servir per afavorir un clima relaxat i tranquil a classe.

La descripció de l'escena que escoltarem és força clara. Un mag dolent arriba al llac dels cignes i els vol fer mal. Quan els cignes se n'adonen es capbussen dins les aigües. Haurem de demanar als nens una escolta atenta en el moment en què la música creix en intensitat i fa una mica de por, perquè és llavors quan arriba el mag.

La "Dansa dels cignes" (escena de l'acte II)

Els infants gaudeixen tant fent el paper de cigne com el de mag. Demanarem als cignes que nedin i es capbussin —el terra de la classe de música és ple de teles blaves que representen el llac— ben distesos i relaxats. Als mags, els demanarem que expressin amb el seu cos i sobretot amb el seu rostre que ens vénen a espantar. Generalment, però, no cal donar gaires consignes. La seva expressivitat és espontània i meravellosa!

Míriam Navarro

Propostes per a la renovació de l'ensenyament

COL·LECCIÓ GUIX

• **A L'ESCOLA AMB EL COS**
Moviment de Cooperació Educativa
111 pàg. (2a edició)
PVP 1.200 ptes

• **UNA CAPSETA BLANCA QUE S'OBRE I NO ES TANCA**
Montserrat Correig / Laura Cugat
112 pàg. (5a edició)
PVP 1.200 ptes

• **CONTES PER FER I REFER / RECURSOS PER A LA CREATIVITAT**
D. Badia / N. Vilà / M. Vilà
96 pàg. (5a edició)
PVP 1.200 ptes

• **TU-RU-RUT / CANÇONS PER A NOIS I NOIES**
J. Danés / M. T. Giménez / T. Giménez / M. A. Guardiet / G. Sampere
95 pàg. (3a edició)
PVP 1.100 ptes

• **TU-RU-RUT (CASSETE) / CANÇONS PER A NOIS I NOIES (3 A 14 ANYS)**
(3a edició)
PVP 1.100 ptes

COL·LECCIÓ INSTRUMENTS

• **101 JOCS / JOCS NO COMPETITIU**
Rosa M. Guitart
80 pàg. (7a edició)
PVP 1.200 ptes

• **11 PROPOSTES PER A L'EDUCACIÓ FÍSICA**
Jaume Bantulà / Conxita Busto / Marta Carranza
83 pàg.
PVP 1.200 ptes

COL·LECCIÓ PUNT I SEGUIT

• **AI, QUIN RIURE! / RECULL DE CONTES HUMORÍSTICS**
Grup Cocabamba
71 pàg.
PVP 1.200 ptes

• **SOCA-TIRA / PSICOMOTRICITAT, DINÀMICA I DANSA A L'ESCOLA**
M. Anton / M. Barbal / P. Godall / J. Segarra
93 pàg.
PVP 1.320 ptes

COL·LECCIÓ EL LLAPIS

• **RACONS D'ACTIVITAT A L'ESCOLA BRESSOL I PARVULARI**
M. José Lagúia / Cinta Vidal
95 pàg. (2a edició)
PVP 1.320 ptes

• **COLÒNIES ESCOLARS / ORGANITZACIÓ, ACTIVITATS I RECURSOS**
Artur Parcerisa
95 pàg.
PVP 1.320 ptes

• **ENSENYAR LLENGUA**
Daniel Cassany / Marta Luna / Glòria Sanz
560 pàg.
PVP 3.850 ptes

COL·LECCIÓ OLLA DE GRILLS

Cançons i danses per celebrar les festes.
Cassette + guia: PVP 1.500 ptes
cada títol

- EL CARNAVAL
- SANT JORDI I FESTES DE PRIMAVERA
- SANT JOAN I FESTES MAJORS
- LA CASTANYADA
- NADAL I REIS

COL·LECCIÓ MIE. MATERIALS PER A LA INNOVACIÓ EDUCATIVA

• **PEDAGOGIA DE LA SEXUALITAT**
Pere Font
(Coedició amb l'ICE de la Universitat de Barcelona)
167 pàg.
PVP 1.625 ptes

ESTUDI DE L'AIRE A L'ESCOLA INFANTIL

Malgrat les dificultats que aparentment presenta l'estudi de l'aire amb els petits, hem pogut constatar que és un tema abordable i engrescador. Presentem una experiència de treball a les aules de parvulari de quatre i cinc anys.

TERESA FEU, ADELINA PALACÍN i ASSUMPTA VERDAGUER

Aquest treball es va fer al col·legi públic Guillem de Mont-rodon de Vic, escola on cada curs es treballa, conjuntament amb tots els nivells educatius, un tema monogràfic referit a l'entorn. El tema proposat per al curs 1992-1993 va ser "l'aire".

Les mestres de parvulari quatre i cinc anys ens vam plantejar les dificultats del tema a partir de la premissa que era poc motivador per als nens per la seva complexitat i abstracció (l'aire no es pot veure ni es pot tocar). Aquesta reflexió ens va conduir a dissenyar activitats que fossin engrescadores per als nens, i que els acostessin el tema.

Les finalitats generals que ens vam proposar van ser intentar que els nens s'adonessin del següent:

- L'existència de l'aire.
- L'aire produeix moviment.

L'existència de l'aire

Per tal de fer reflexionar els nens sobre la presència de l'aire al nostre entorn es va proveir l'aula del material següent:

- bosses de plàstic (transparents i translúcides),
- xeringues de donar injeccions,
- ampolles de plàstic tou, de diferents formes i mides, que disposessin de taps amb el forat distribuïdor petit (ampolles de xampú, gel de bany, etc.),
- flotadors,
- globus,
- palles per beure.

Es va distribuir el material entre els infants de manera que cada grup, de quatre o cinc, disposés d'un sol tipus de material. Sense rebre cap consigna, jugaven amb els diferents estris. Les mestres observàvem les actuacions dels nens i hi interveníem plantejant problemes en els diferents grups.

El desenvolupament de la primera sessió va ser el següent:

Els que disposaven de bosses de plàstic inflaven les bosses. Després en cercaven de diferents mides per *poder-les fer més grosses*, deien ells. La mestra va intervenir inflant una bossa sense bufar, únicament movent-la per l'espai. Els nens la van imitar, però s'enfilaven a la cadira per tal d'aconseguir estar a la mateixa altura que la mestra.

El grup que tenia globus també intentava inflar-los (si no se'n sortien acudien a la mestra o a un altre company més traçut) i després demanava ajut als adults per lligar-lo: "si no el lligo se m'escaparà el vent", deien. Amb els globus inflats jugaven a pares i mares embarassats i es comparaven per veure qui tenia el nen més gros, segons la mida dels globus que portaven sota la bata.

Els alumnes que tenien flotadors, els inflaven i després se'ls posaven als braços o a la cintura. Hi havia qui se'ls posava al braç ordenats segons la mida.

Les ampolles de plàstic van conduir els infants cap a l'organització de joc simbòlic, amb perruqueries. Només després de la intervenció de la mestra va sorgir la idea de jugar amb l'aire que contenien les diferents ampolles:

Mestra: Què hi ha aquí dins?

Núria: Res.

La mestra apretava l'ampolla amb el forat distribuïdor dirigit a la cara de la Núria.

Mestra: No hi ha res?

Núria: Aire! Surt aire!

Després d'aquesta intervenció els nens van començar el joc de fer-se aire els uns als altres amb les ampolles.

El grup que disposava de les xeringues d'injeccions també va iniciar el joc simbòlic, de metges, i no va ser fins després de la intervenció de l'adult, que va enfocar la xeringa a la cara dels nens, que no van començar a jugar amb l'aire.

Les palles de beure van suggerir als infants, en primer lloc, bufar a la cara dels companys, i després van construir diferents estructures insertant unes palles en d'altres. Un nen explicava a la mestra: "Mira bufo, i l'aire passa per aquí, continua per aquí i després surt", mentre ho explicava amb el dit seguia el recorregut que l'aire feia per dins de l'estructura.

Després d'uns deu minuts, quan el joc començava a perdre interès i els infants demanaven el material que tenien els altres companys, se'ls va reunir per tal que expliquessin l'activitat.

Els comentaris van ser molt gratificants, malgrat que uns grups van anar més enllà que d'altres en els seus raonaments. Posem com a exemple el que va comentar el grup que jugava amb els globus:

Mestra: Què feieu amb els globus?

Arnau: Els inflàvem.

M.: Com?

A.: Bufàvem i s'inflaven.

M.: Què hi ficàveu, a dins del globus?

A.: Aire! Aire de la boca.

M.: Tots us quedaven iguals?

Paquita: No! El vermell era més petit. En Miquel bufava poc!

Marta: Saps? el meu globus s'ha rebentat.

M.: Per què es deu haver rebentat, el globus de la Marta?

Gil: Mira, si hi vas ficant aire, aire, aire, no hi cap i puff! es rebenta.

Després de les reflexions de cada grup, es va proposar als nens de retornar al joc iniciat abans, però canviant de material de manera que tots els nens poguessin experimentar amb tots els elements proposats.

Cal afegir que l'endrega del material va proporcionar l'ocasió de noves reflexions, sobretot amb els flotadors, ja que la majoria disposava d'una vàlvula de seguretat que dificultava l'operació de desinflar-los.

Els comentaris dels nens versaven, sobretot, a l'entorn de la quantitat d'aire que contenien els flotadors.

- L'aire no surt, i encara n'hi ha molt.
- El meu està molt inflat; em costa molt. Només he pogut treure una mica d'aire!
- Si apretes amb el peu surt l'aire molt de pressa!
- Jo jaestic, però encara m'hi queda una mica d'aire. Me'l treus?

Analizant els resultats es va veure la conveniència de repetir les sessions, però adequant més el material, ampliant aquell que havia afavorit més les reflexions i rebutjant el que havia resultat menys útil. Es van canviar les palles de beguda per guants de plàstic i les xeringues d'injecció es van completar amb tubs de plàstic que es poguessin empalmar fàcilment.

En sessions posteriors, es van portar a terme d'altres activitats, de les quals destaquem, com a més interessant, la de fer bombolles de sabó. Per fer aquesta activitat cada nen disposava d'un plat i un got, una palla per beure i aigua.

En tenir el material, espontàniament van fer la primera experiència: bufant amb la palla a dins de l'aigua sense sabó es produïen bombolles que desapareixien tot seguit. Després, en afegir sabó líquid a l'aigua no desapareixien, sinó que augmentaven, es multiplicaven: omplien el got i el plat; fins i tot, es vessaven per damunt de la taula.

Alguns nens, per pròpia iniciativa, van provar una altra tècnica: sucant la palla al got i bufant-la després a l'aire produïen bombolles de diferents mides que suraven per l'espai i, en caure'ls a sobre, es fonien.

Després de molts intents, alguns, els més experts, van aconseguir passar-se les bombolles dels uns als altres amb l'ajuda de les palles, ajuntar dues bombolles i convertir-les en una de grossa i fer volar les bombolles i aguantar-les a l'aire bufant suaument.

L'aire produeix moviment

Descobrir aquest fet va comportar, a l'inici, un procés d'observació. Es va motivar els nens per tal que observessin la cinta del vent, les banderes i els arbres que es movien o no segons la força del vent.

L'observació de la cinta del vent ens va permetre fer, de manera gràfica, l'estadística de la intensitat del vent durant el desenvolupament del tema. L'interès dels alumnes, però, no va decaure en tot el curs i feien l'observació del moviment de la cinta autònomament.

Bufant, produïm vent

Arribat aquest moment de l'experiència, els nens ja s'havien adonat que el seu cos desprenia aire en respirar i que aquest aire es podia dosificar i dirigir.

Per tal d'aplicar i exercitar la sortida de l'aire, se'ls va proposar la possibilitat de desplaçar objectes bufant. Després d'experimentar amb diferents objectes de l'aula, aviat es van adonar que només podien desplaçar objectes lleugers. El paper va ser un dels materials que més possibilitats els va oferir.

Després es va passar a jugar desplaçant pilotes de ping-pong per un circuit prèviament marcat. Aquest circuit obligava els nens a canviar la posició del cos i la direcció de la bufada.

El molinet de vent

La realització d'aquesta activitat va tenir dues parts ben diferenciades:

- La part manual, amb la construcció del molinet;
- La part experimental.

De primer es va construir el molinet seguint el procés habitual i després es va sortir al pati a provar-lo.

Aquells dies bufava molt de vent i feia que els molinets voltessin molt ràpidament. Els nens buscaven la direcció del vent i les seves ràfegues per fer voltar el molinet fins al punt que, amb el moviment, els colors del molinet es fonien en un sol color blanc.

El moviment dels globus

Es va tornar a donar globus als nens i se'ls va demanar que els inflessin, els deixessin anar i prediguessin el lloc on anirien a parar.

Després de diverses comprovacions, van afirmar que el vol del globus era imprevisible.

Per controlar el vol del globus es va fer l'activitat següent. Es va lligar un cordill prim en un punt alt de l'aula. Després es va enganxar una palla, amb cinta adhesiva, en un globus inflat. Vam passar el cordill per dins de la palla i els nens van formular les seves hipòtesis sobre el desplaçament del globus. Es va comprovar que, segons estigués més o menys inflat, el globus feia un recorregut més o menys llarg.

L'experiment va tenir molt d'èxit i es repetí posant en el cordill un globus darrera d'un altre i descobrint que el més inflat era capaç d'empènyer el més desinflat.

Com a cloenda es va jugar al joc dels mots encadenats que consisteix a enllaçar noms d'animals i objectes que poden anar per l'aire.

Aquest joc, que es va allargar una setmana, generà tant d'entusiasme que va fer que els nens consultessin amb els familiars i, tots plegats, descobríssim una gran quantitat d'animals i objectes que poden volar: ocells, insectes, vehicles, agents atmosfèrics i personatges de ficció.

Després d'aquestes experimentacions la majoria de nens comptaven amb l'aire com a un element més i van ser capaços de plasmar-ho a les seves representacions gràfiques i de plantejar-se i donar resposta a preguntes com aquestes: On hi ha aire? Com és l'aire? Com podem fer aire? És necessari, l'aire? Té força? En té sempre la mateixa? Qui pot volar per l'aire? etc.

En conclusió, el treball va sorprendre positivament a infants i adults, ja que ens va oferir una nova ocasió de gaudir mentre apreníem junts.

M.T.F., A.P., A.V.

Col.lecció **ELS VÍDEOS DEL PARVULARI**

Comunicació i llenguatge verbal al parvulari

Guió i realització: **Agustí Corominas**

Durada: **18 minuts** • Format: **VHS** • PVP: **2.900 ptes.**

- • • Aquest vídeo mostra una sèrie d'estratègies, situacions i materials per al treball de comunicació i llenguatge al parvulari, tot ell en el marc de la Reforma Educativa.

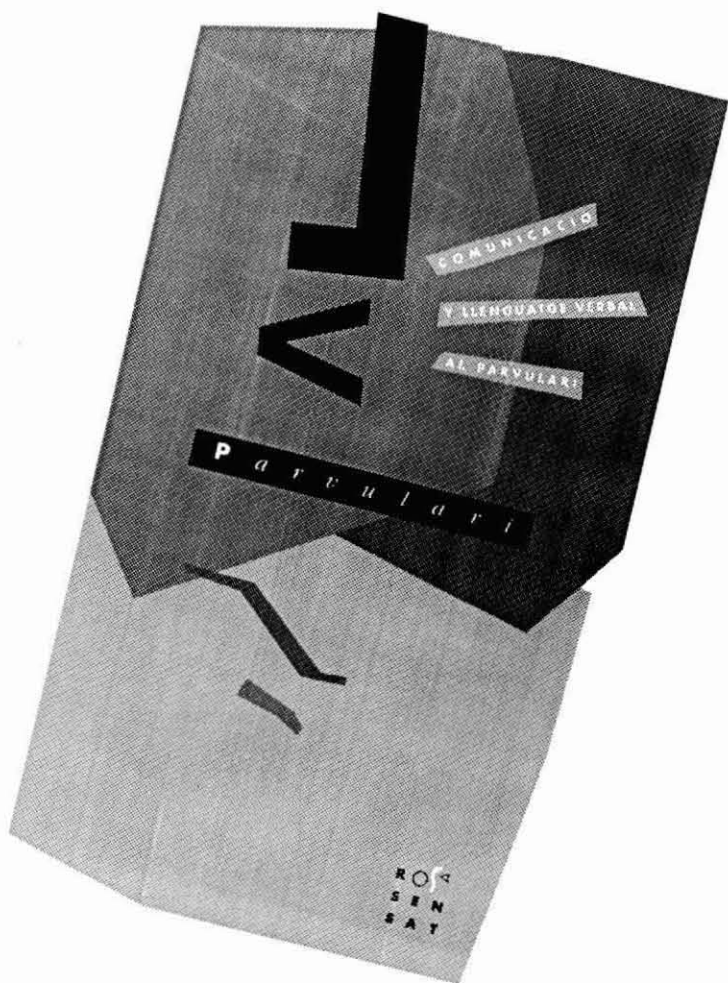
Altres títols de la col.lecció:

- ***L'organització de la classe de 3 anys.***

Amb la col.laboració del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

- ***L'observació i l'experimentació al parvulari.***
- ***El coneixement d'un mateix.*** (En preparació)

Distribució: **Triangle S.L.** C/ Lepanto, 135-137 • 08013 Barcelona • Tel. (93) 265 18 21 • Fax (93) 265 15 94

**R O S A
S E N
S A T**

Associació de Mestres
Rosa Sensat

Còrsega, 271, baixos
Tel. 237 07 01 • Fax 415 36 80
BBSRS 415 67 79
08008 Barcelona

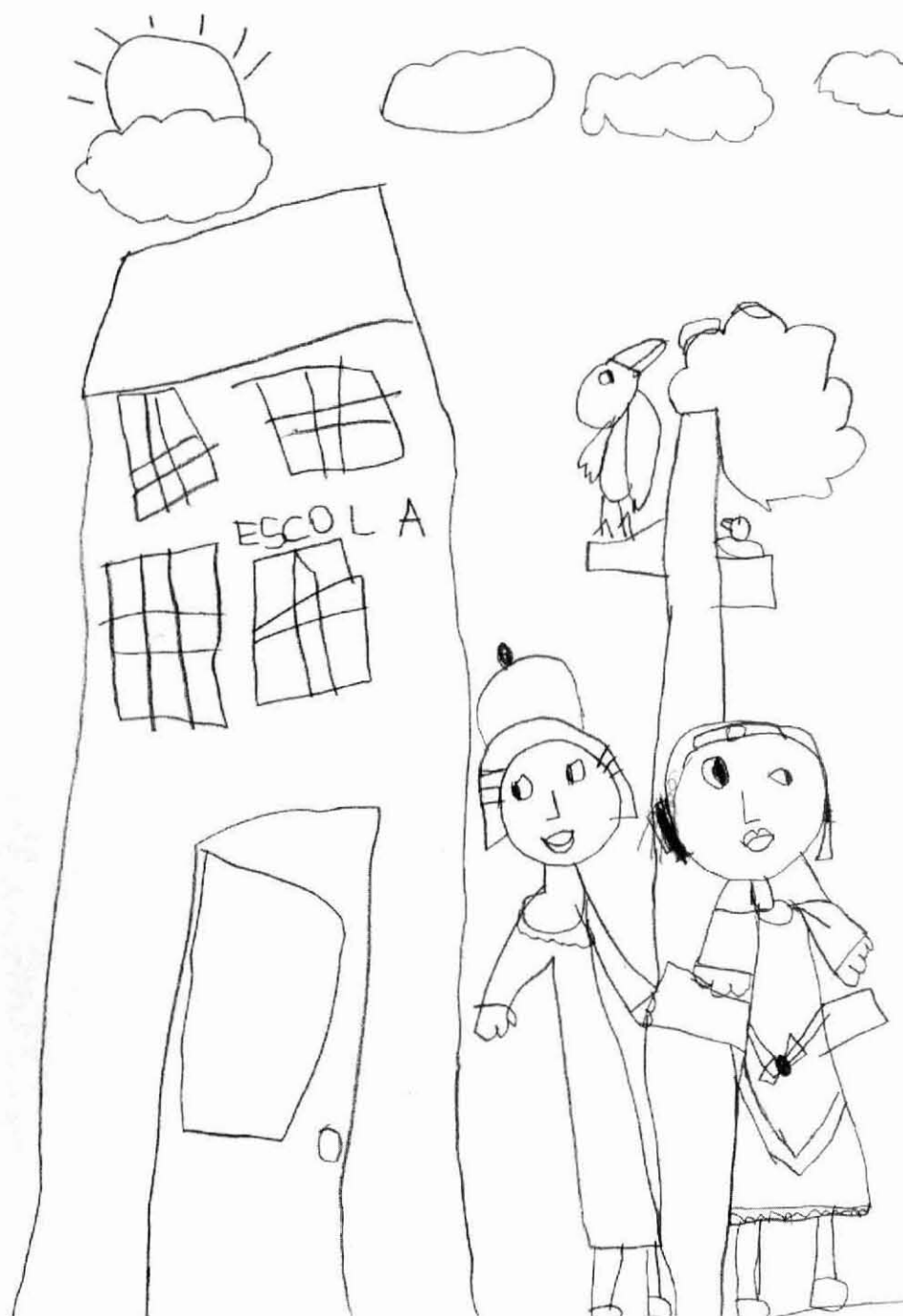
LA RELACIÓ FAMÍLIA-ESCOLA, NENS GRANS-NENS PETITS AL PARVULARI

ROSA SANJUAN i MARLENY COLMENARES

En el marc del Projecte educatiu del centre, l'equip de parvulari de l'Escola Municipal Bàrkeno ha portat a terme un projecte de treball sobre la participació i relació família-escola i nens grans-nens petits al parvulari. Aquest treball és fruit de la reflexió sobre això, considerant les peculiaritats del nostre context socio-cultural i que comptem amb el suport de l'APA i de Context Infància, aquest darrer tant en el vessant de formació i assessorament com de recursos.

Dins de les diverses formes de participació i relació hem dut a terme les activitats següents:

- Entrevistes entre pares i mestres: inicialment, pares, mestres i nens a l'aula de classe; durant el curs, garantint-ne com a mínim una.
- Mitjançant l'APA, l'Equip Psicopedagògic i l'Equip de Gestió, xerrades-col·loqui amb la presència d'un expert en el tema.
- Festes tradicionals de l'escola.
- Reunions generals d'escola i d'etapa.
- Taller de mainaders: els alumnes de 7è participen a les classes de parvulari quatre i cinc anys portant a terme tallers per als infants.

- Famílies a l'aula: presència a l'aula de parvulari quatre anys com a observadors del treball.
- Imatges a la butxaca: el mitjà del vídeo per a l'intercanvi escola-casa a parvulari quatre anys.
- "Un, dos, tres... mares i pares en acció": participació dels pares en tasques pròpies de currículum escolar, prèviament organitzades.

Des de fa tres anys, a l'escola, hem posat èmfasi en la implicació de les famílies en la tasca educativa. Aquest curs ens hem plantejat consolidar accions valorades positivament i fer créixer el projecte inicial. Un dels nous aspectes integrats és la utilització del vídeo pel seu valor d'influència demostrat sobre el comportament humà. Creiem que el vídeo té necessitat d'experiències diferents en què mostrar nous continguts i objectius en el camp educatiu.

A continuació exposem les experiències concretes de participació, que es duen a terme a cada aula de parvulari.

Aula de tres anys

A la classe de tres anys, amb la idea de continuar fent passes per tal d'afavorir la quantitat i qualitat de les relacions entre la família i l'escola, aquest any hem portat a terme una nova experiència que hem anomenat "vídeo a la butxaca". Consisteix en el següent:

- Filmar diferents moments i interaccions entre el mestre i els infants, i entre els infants de l'aula al llarg del dia. Aquesta filmació, se l'emporten els alumnes a casa per poder-la veure i comentar-la amb la família.
- Les famílies ens retornen la cinta, en la qual han gravat diferents aspectes (que ells escullen) de la vida familiar. A l'aula mirem i en comentem conjuntament el contingut i cada nen explica a la mestra i els companys allò que surt a la cinta de manera que comparteixen així les vivències que provenen de l'entorn familiar. La mestra aprofita aquestes filmacions per fer un treball de llengua oral.
- Finalment es fa una trobada amb els pares on es valora l'experiència que s'ha realitzat.

Aula de quatre anys

A l'aula de quatre anys s'obren les portes als familiars en grups reduïts un cop per setmana dins de l'horari escolar prèviament establert.

Els pares s'asseuen i fan d'observadors, mentre els infants treballen per racons, de manera que poden veure com els fills es mouen per l'aula amb plena autonomia,

com són capaços de treballar sols, de recollir, etc., amb naturalitat. La presència dels pares a l'aula no comporta cap trencament de la dinàmica de la classe.

Una vegada acabada la sessió, es fa l'intercanvi entre els pares i la mestra, on es comenta i raona tot el que implica aquesta observació.

També potenciem la relació entre nens grans i nens petits amb el projecte "taller de mainaders" que es desenvolupa a quatre i cinc anys i facilita l'ajut, coneixement, respecte i relació entre uns i altres.

Aula de cinc anys

Com que els pares ja havien participat l'any anterior a l'experiència de la classe de quatre anys, com a observadors, s'ha fet un pas més: donar peu a la participació.

L'experiència ofereix als pares, per petits grups, la possibilitat de compartir i ajudar a fer un treball escolar amb els seus fills a la classe.

El temps per compartir és d'un matí d'un dia laborable prèviament acordat. Es va buscar una activitat motivadora tant per als nens i nenes com per als pares, i que al seu torn oferís la possibilitat de tenir continuïtat fora de l'entorn escolar. Quin element millor que la joguina!

La participació consisteix en l'elaboració de joguines fetes amb material de rebuig o de baix cost econòmic, que es construeixen entre els familiars, els infants i la mestra.

Dur a terme aquest treball ha permès valorar que, amb pocs recursos econòmics, ens ho podem passar molt bé i podem compartir uns moments junts i valorar l'ús creatiu del temps lliure.

En acabar el treball a classe, la mestra fa un intercanvi amb els familiars respecte a la seva intervenció.

Com a fruit d'aquest projecte que recull les diferents formes de relació entre les famílies i l'escola, hem editat un vídeo que pretén recollir l'experiència i convertir-se en un document des del punt de vista educatiu que ens pugui servir de reflexió de la nostra tasca educativa en l'àmbit de l'escola i el col·lectiu educatiu en general.

El treball s'ha valorat positivament des dels diferents estaments educatius implicats. Cal remarcar la importància del treball en equip com a clau per portar a terme aquest tipus de projecte.

Nens grans-nens petits: Taller de mainaders

El curs 1991-1992 es va iniciar aquesta experiència. Dues parelles, noi i noia voluntaris de la classe de 8è, entraven a l'aula de quatre anys cada divendres a la tarda durant un quadrimestre.

Abans de l'entrada d'aquests alumnes grans a la classe, la mestra de parvulari parlava amb ells per tal de conèixer-los, explicar-los en què consistiria el taller i donar-los una sèrie de pautes, entre les quals cal destacar el fet de parlar en català als infants, col·laborar amb la mestra en una activitat de classe, etc.

En finalitzar, l'experiència es va valorar globalment d'una manera molt positiva per ambdues parts.

Aquest curs ens hem proposat continuar l'experiència de relació entre nens grans i nens petits, i ha generat l'edició d'un vídeo anomenat *Taller de vídeo nens grans-nens petits*.

El plantejament és el següent:

- Els alumnes de 7è participen una tarda a la setmana a les activitats de racons de parvulari, fent-se responsables d'un d'aquests racons. A les primeres sessions fan d'observadors del funcionament, per posteriorment poder concretar la seva intervenció.
- Abans que els alumnes de 7è entressin a l'aula de quatre anys, havien fet una trobada amb els mestres tutors, en la qual van acordar l'organització: una parella d'alumnes de 7è, cada quinze dies, els divendres a la tarda a l'hora de tutoria, portarien a terme el taller de mainaders. Això fa possible que els alumnes de 7è no perdin sistemàticament la tutoria i assegura la continuïtat del taller, pel que fa als nens petits. Així també vam acordar garantir el traspàs de l'experiència de cada parella de 7è a la resta de la seva classe.
- En la valoració, els alumnes de 7è han manifestat la satisfacció per participar en aquesta experiència. Això els ha donat la possibilitat de conèixer molt més els petits, la vida del parvulari i sentir-se responsables i útils. S'ha creat un bon clima d'afecte entre grans i petits, que n'ha millorat i afavorit les relacions.

Conversa amb NEIL POSTMAN

QUAN LA TELEVISIÓ FA DESAPARÈIXER LA INFANTESA

Quan el professor Neil Postman, sociòleg i director del Departament de Comunicació de la Universitat de Nova York, publicà el seu llibre *La desaparició de la infantesa* (1982) se'l titllà de catastrofista. Però són molts els signes que avui dia confirmen les seves teories. Perquè quan deixem que els nens vegin a la televisió assassinats, violacions, drames humans que donen pas a un anunci de cervesa, els estem robant la innocència i curiositat pròpies d'aquest temps de transició que és la infantesa. Una transició imprescindible, d'altra banda, per a la formació integral del futur adult. I què serà d'uns adults sense infantesa?

PURI BINIÉS

INFÀNCIA: Vostè diu que el concepte "infància" és una invenció moderna. Què vol dir amb això?

NEIL POSTMAN: Sí, és una invenció recent de la nostra cultura, una invenció tan positiva com la de la ciència o la llibertat de pensament. A l'Edat Mitjana no hi

Foto: Kim MANRESA

havia infància. Els nens amb set anys vivien i treballaven com els adults. Ho coneixien tot, del món dels adults, perquè eren perfectament competents en el llenguatge dels adults: el llenguatge oral. Va ser arran de la invenció de la impremta, que els nens deixen de ser competents; necessiten saber llegir per saber tant com els adults, i aquí comença la seva separació del món dels adults. Inventem el concepte d'infància com a temps de creixement i aprenentatge per entrar a la vida adulta, un temps que requereix l'educació i la protecció dels adults.

I.: *I per què és possible avui dia la desaparició de la infantesa?*

N. P.: Perquè els mitjans de comunicació electrònics, i concretament la televisió, estan modificant de nou la nostra cultura, les nostres relacions socials. La televisió esborra la línia divisòria entre infants i adults. D'una banda, tots tenen capacitat, competència, per presenciar-ne els missatges; no cal cap aprenentatge per part de l'infant. D'altra banda, la televisió ofereix la mateixa informació a tot el públic, gran o petit. Els nens avui dia han vist per televisió l'assassinat, el sadisme, l'adulteri, els "secrets", en definitiva, de la vida adulta. Abans, a la infància, se la preparava de manera progressiva per a la descoberta i assimilació d'aquests "secrets". Però actualment la televisió no s'atura a l'hora de revelar i trivialitzar totes aquestes coses. Actualment coses terribles que nosaltres apreníem quan érem adults, quan estàvem formats per poder analitzar-les, els nens les saben ja amb onze anys, els estem robant la curiositat, la innocència, trets definitoris de la infància. Una altra característica de la televisió és la immediatesa; tot el que veiem és com si passés ara. La televisió només és present, quan la idea d'infància implica, pel contrari, una visió de futur. És el nostre missatge cap al futur. La televisió té el poder de portar-nos al final de la infantesa.

I.: *I per què seria un desastre, com vostè diu, la desaparició d'aquest concepte?*

N. P.: Perquè la curiositat, l'honestat, la flexibilitat, l'espontaneïtat, tot el que conforma la idea d'infància és una característica fonamental de l'ésser humà. L'home ha inventat la ciència, la llibertat de religió, la llibertat de pensament i també la idea d'infantesa. Perdre la idea d'infància, el temps de creixement, seria terrible. Perquè dono un alt valor a la curiositat, a la innocència. Perquè els éssers humans necessiten ser nens abans de ser adults. La desaparició de la infantesa seria tornar enrera, a aquella sensibilitat medieval de la qual la lectura ens va alliberar.

I.: *Però, i la bona televisió, no pot tenir efectes positius en la infància?*

N. P.: Programes bons, com és *Barri Sèsam*, ensenyen a veure bona televisió, però augmenten l'interès dels nens vers la televisió i els aliena d'altres mitjans de

comunicació. La televisió és entreteniment i és bo que ens entretengui. El problema és que ho converteix tot en entreteniment. *Barri Sèsam* intenta ensenyar que tot aprenentatge és divertit, i no és cert, hi ha aprenentatges difícils i que requereixen un gran esforç. La televisió, en general, ens ensenya dos principis bàsics: estaràs feliç posseint constantment coses noves i posseint-les de manera immediata, sense haver d'esperar. I aquestes dues idees no són valors que ajudin els joves a enfrontar-se a la vida real.

I.: *Creu possible un altre model, un altre tipus de televisió?*

N. P.: Sí, llegeixi un llibre! La televisió és la televisió, però la resta de la vida, què? No es tracta tant de discutir altres formes de televisió com d'evitar que la televisió sigui el centre de la nostra cultura. De fet, la televisió no seria un problema si fos un mitjà com la resta que influencia a la nostra cultura. Però el cert és que desplaça tots els altres mitjans. Si vas al cinema, al teatre, després te'n tornes a casa. Però el televisor és a casa, en la vida privada, i es mira tot el que emet. Ha esdevingut el centre de la nostra cultura. La televisió és, avui dia, la manera d'educar i formar els joves. No podem permetre que controlï el nostre futur. Els primers que poden evitar això són les mateixes famílies. I no es tracta de treure la televisió de casa, perquè la televisió és ja la nostra cultura i no podem marginar els nostres fills. El que cal és ensenyar-los a controlar les experiències que tenen amb la televisió: a casa, la posarem per veure un determinat programa i quan aquest acabi l'apagarem; acompanyarem els nostres fills davant del televisor per comentar amb ells imatges, continguts, etc., sense utilitzar el televisor com a cangur; omplirem la casa de llibres, música, etc., per tenir alternatives a la televisió; anirem al cinema, escoltarem música, llegirem llibres, i, de vegades, però no sempre, també mirarem la televisió. Les famílies poden preservar el sentit de la infantesa. És difícil, en aquests temps de mitjans de comunicació, ser un bon pare. Has de ser una

persona activa; has de rebel·lar-te moltes vegades contra aquesta cultura dominant que ofereixen els mitjans i que no sempre coincideix amb els valors en què els pares creuen.

I.: *I per què els nens s'estimen més veure la televisió que jugar?*

N. P.: La televisió té un gran poder de seducció i no demana a l'individu cap esforç. Tan sols cal seure i mirar imatges atractives i colors que són diferents cada pocs segons. És fàcil i agradable, fins i tot en comparació amb les inseguretats i els perills dels carrers de les grans ciutats. Estic segur, però, que quan els nens descobreixen el plaer de la lectura ja són capaços de competir amb la televisió.

I.: *Quin paper hi fa, l'escola, davant d'aquesta cultura televisiva?*

N. P.: Els nostres infants viuen en un món de mitjans de comunicació i les nostres

escoles no s'ho prenen seriosament. Moltes de les imatges mentals que tenen, que tenim, no són imatges reals sinó imatges televisives. I els nens han de saber quines són, les persones que volen que aquestes imatges estiguin en el seu cap. Cal, doncs, des de l'escola, ensenyar els nens a analitzar la televisió, el seu llenguatge, els seus efectes socials. I una de les primeres coses que haurien de saber els nostres alumnes és que la televisió vol reunir audiències i vendre un producte. Que la imatge obtinguda, qualsevol imatge impactant, té prioritat sobre el contingut, al contrari del que passa en general als diaris. Cal, també, que l'escola subratlli moltíssim el llenguatge escrit i oral. No hem d'oblidar mai les tecnologies del llapis i el paper, perquè des que esclatà la paraula escrita la civilització ha fet grans conquestes.

PROJECTE FLOPI - EDUCACIÓ INFANTIL (3, 4 i 5 anys) DES DE, PER A, I PER...LA REFORMA

AL PROJECTE FLOPI TROBARÀS:

- UN DESENVOLUPAMENT GLOBALITZAT DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES.
- UN APRENENTATGE SIGNIFICATIU, PARTINT DELS CONEIXEMENTS PREVIS.
- UNA CLARA SEQÜENCIALITZACIÓ DELS CONTINGUTS AMB PROGRAMACIONS PER A CADA NIVELL I PER A CADA UNITAT DIDÀCTICA DIFERENCIANT: CONCEPTES, PROCEDIMENTS I ACTITUDS.

UNA ÀMPLIA VARIETAT DE SITUACIONS D'APRENENTATGE QUE PERMETRAN ADEQUAR EL PROJECTE A LA REALITAT DE LES AULES (TRACTAMENT DE LA DIVERSITAT)

- Flopi 3 anys
Flopi 1r. trimestre
Flopi 2n. trimestre
Flopi 3r. trimestre + Grafomotricitat 1
Material de suport didàctic 3 anys
- Flopi 4 anys
Flopi 1r. trimestre + Grafomotricitat 2
Flopi 2n. trimestre + Grafomotricitat 3
Flopi 3r. trimestre + Grafomotricitat 4
Material de suport didàctic 4 anys
- Flopi 5 anys
Flopi 1r. trimestre + Grafomotricitat 5
Flopi 2n. trimestre
Flopi 3r. trimestre
Material de suport didàctic 5 anys

CADASCUN DELS TRES NIVELLS CONTÉ UNA SÈRIE D'UNITATS DIDÀCTIQUES EDITADES EN QUADERNS INDEPENDENTS I SEQÜENCIALITZADES PER TRIMESTRES. PRESENTATS EN UNA CARPETA D'ACETAT TRANSPARENT CONTENINT LES UNITATS CORRESPONENTS A L'ESMENTAT PERÍODE.

Omplir i enviar a Edicions Cadí, s.l.-Concepción Arenal 144-1º -08027-BARCELONA

Edicions Cadí, s.l.

c/Concepción Arenal 144-1º-Telf. (93) 3403036-Fax (93) 3403216-08027 - BARCELONA

Desitjo rebre més informació i mostres sobre el **PROJECTE FLOPI**

Centre escolar.....

Adreça

Localitat Telèfon

Província Codi postal

DIRECTOR COORDINADOR DE CICLE CAP D'ESTUDIS PROFESSOR

NOM i COGNOMS

ELS EFECTES VIOLENTS DE LA TELEVISIÓ

LILIANE LURÇAT

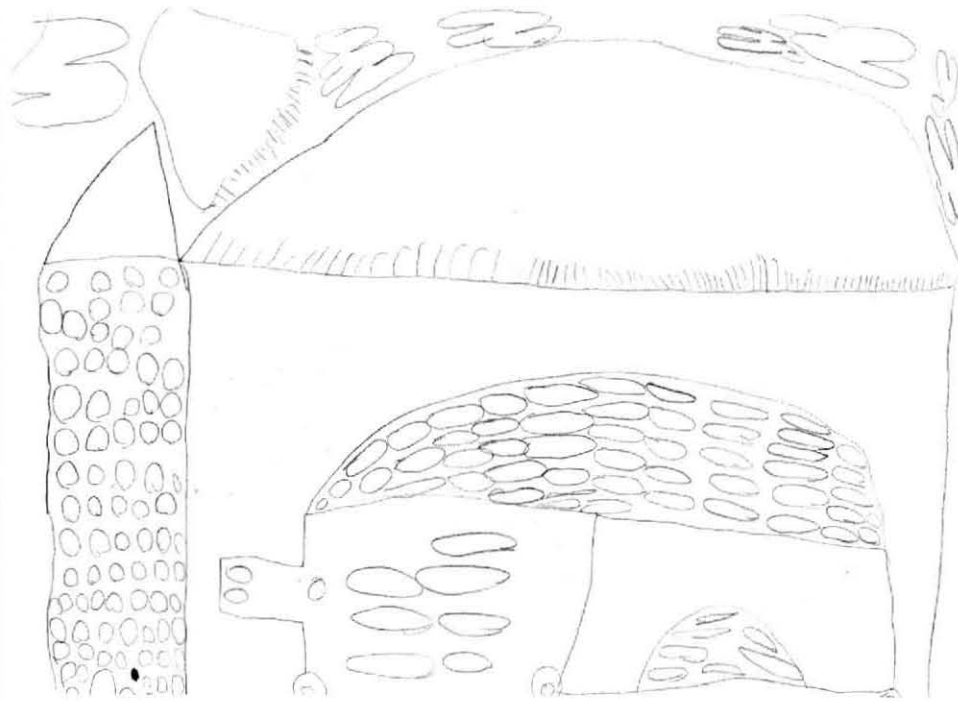
I. Les particularitats de la situació televisiva

1. Una relació mediatitzada amb el real: efecte de desrealització

La televisió introdueix la vida pública a les cases sota la forma d'imatges. Els infants, doncs, accedeixen a una forma transposada del món: car la televisió no és pas el món, sinó una il·lusió del món, del qual hom només veu les imatges.¹ Aquesta mena d'iniciació és acompanyada d'un allunyament del real. En efecte, l'infant, espectador i oient, està immers en una situació en la qual se serveix únicament de la vista i de l'oïda. Aquesta relació mediatitzada amb els éssers i les coses que imposa la televisió domèstica des del començament de l'existència ha modificat les etapes de la iniciació. Aquesta és la paradoxa de la situació televisiva: crea la il·lusió d'apropar la gent a la realitat, però, de fet, els ens separa, els hi talla. L'apropament a la realitat necessita l'activitat, l'ús dels cinc sentits, l'acció sobre les coses, i la relació directa amb els altres.²

Daniel Boorstin ha reservat un capítol del seu gran fresc *Història dels americans* a les transformacions aportades per la televisió, que ell compara amb un cataclisme que modifica progressivament la relació amb la realitat: "La televisió ha introduït un halo d'incertesa al voltant de l'experiència quotidiana [...]. L'experiència directa

començava a fer falta. [...] En aquest supermercat, on es proporcionaven els succedanis de l'experiència directa, s'esborraven les velles línies de demarcació. [...] Una boira nova, que cap màquina no havia pogut fabricar fins llavors, envoltava l'univers televisat i acabava per envair el mateix món real. Els americans s'acostumaren tan bé en aquest fumerol, se sentien tan còmodes en aquest vague tranquil·litzant, reconfortant, que la pròpia realitat, amb les seves arestes vives, les distincions tallades que operava entre la gent, els llocs, les dates i les condicions meteorològiques, acabaven per tenir alguna cosa de vagament irritant”.

La relació mediatitzada amb el real afavoreix el costum de creure, més que d'analitzar i de provar de comprendre: la imatge porta en ella la seva pròpia credibilitat, sense que calgui la referència a qualsevol realitat exterior. La distinció entre el real i l'imaginari, entre el veritable i el fals s'esfuma. No es fa necessària per al gaudi del telespectador, ni tampoc intel·lectualment, car l'actitud crítica no es desenvolupa: no cal comprendre per deixar-se absorbir per la imatge.

2. Una relació immediata amb l'ambient: el contagi emocional

La televisió crea un ambient que afavoreix un uníson emocional.⁴ Té un efecte potent sobre la sensibilitat. El seu impacte emocional es pot comprendre si es considera el conjunt dels telespectadors com una massa immensa, esmicolada davant les pantalles, i que senten simultàniament les mateixes emocions, sense conèixer-se ni retrobar-se, compartint els mateixos implícits i els mateixos referents. El tema de les suggestions i dels contagis de les masses i els públics ha estat tractat en el darrer segle i al començament d'aquest pels metges Liébeault⁵ i Bernheim⁶ principalment, i per autors de formacions diverses, com ara Gustave Le Bon⁷ i Tarde.⁸

Georges Dumas és l'autor d'una posada al punt del contagi mental.⁹ El contagi és un concepte mèdic: “El contagi és la transmissió d'una malaltia d'un individu a un altre per contacte immediat o mediat”. Quan es tracta de fets psicològics es parla de contagi moral o mental: “El contacte és immediat quan el suggestionat actua directament per la vista, l'oïda, o per correspondència epistolar la influència d'un contagionador. El contacte és mediat quan la influència nociva s'exerceix per la via de la premsa i del llibre, com passa sovint amb el contagi de la morfinomania.”

Jo mateixa utilitzo personalment el concepte de contagi emocional¹⁰ per parlar de l'acció contagiosa de la televisió per mitjà de les emocions. El lligam entre l'emoció i la suggestió era ben conegut pels savis que han utilitzat la hipnosi, com Pierre Janet:¹¹ “quan hom estudia el mecanisme de la suggestió, es nota sempre que l'emoció hi té un gran paper, i que és útil d'emocionar el subjecte per fer-li acceptar una suggestió”.

Si la relació amb el real és mediatitzada, el que es viu per televisió engendra un contagi emocional immediat. És així com es pot parlar de la força de l'acció de la televisió sobre les emocions. Aquesta fa possible els mimetismes o les imitacions inconscients i les imitacions conscients induïdes per la seva força suggestiva. Tot el que s'ensenya és impregnat d'emocions i fa creïbles les informacions imposades en escena o qualsevol altre esdeveniment la representació del qual sembla objectiva i neutra. La il·lusió de veritat prové de la il·lusió d'immediatesa de l'esdeveniment, acreditada per la càrrega emocional.

3. Contagi i suggestió: la publicitat

Aquesta força suggestiva de la televisió és explotada per la publicitat televisiva. Segons Guy Durandin,¹² la publicitat constitueix una part important dels *media*: el 40 %, i més, per a un diari i fins al 100 % per a una cadena de televisió privada. El desenvolupament de la ciència psicològica contemporània, escriu, com la reflexologia de Pavlov, la psicologia de les profunditats, la psicoanàlisi de les masses, ha suscitat que es posin en marxa tècniques d'influència que es consideraven científiques. Vance Packard¹³ ho ha demostrat de manera remarcable tot fent l'anàlisi dels treballs dels que ell mateix anomena grans mestres de la persuasió clandestina. La psicoanàlisi de les masses, escriu, s'ha convertit, en les campanyes de persuasió, en el fonament d'una indústria poderosa en el terreny comercial i també en el terreny polític, quan els partits varen cridar els persuasors professionals en el moment de l'elecció presidencial de 1956 als Estats Units. Sempre és el mateix principi: "s'actua més fàcilment sobre les actituds de la gent per les seves emocions que per la seva intel·ligència".

D'altra banda, és Vance Packard el primer a denunciar l'ús de les imatges subliminals. Es tracta d'una estimulació subconscient o subliminal, que se situa per sota del llindar de la percepció conscient. Es basa en la descoberta que el cervell pot enregistrar imatges ultrabreus i sons murmurats sense que en tinguem consciència. La indústria publicitària es basa, en part, en els treballs dels hipnotitzadors. A la *Revue de l'hypnotisme* de 1902¹⁴ es pot llegir una definició de l'hipnotisme que sembla molt moderna: "L'hipnotisme és un nom per a un grup de mitjans empírics gràcies als quals podem arribar a prendre possessió de les facultats subliminals".

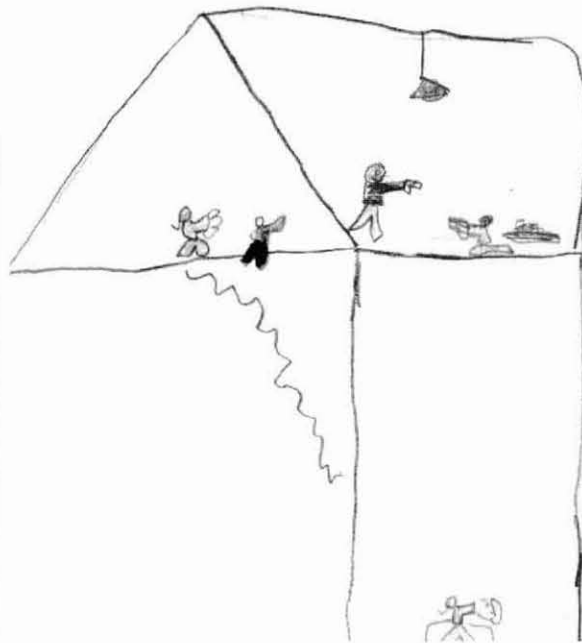
II. Els efectes violents de la televisió: efectes mimètics i actes suggerits

1. Un debat escamotejat

Podem comprendre l'acció violenta de la televisió amb els elements de què disposem ara. En primer lloc, l'efecte de desrealització per una relació mediatitzada amb el real, que permet tota classe de confusions o d'amalgames en negar les

El cap de setmana

am noies cada a casa i noies juga am las pissete
 i noies neura a muntar las passadillas de fred
 i noies voluta a muntar 2 i com nam a coneu
 noies juga am el meu germà i vol la meu parme
 i se remi a tortugas munta i rem am a
 passadilla.

distincions indispensables per a l'exercici del judici racional. En segon lloc, els contagis per l'acció immediata de les imatges i de l'ambient sobre les emocions. En tercer lloc, reforçant aquests efectes de la situació televisiva, la manipulació sofisticada dels desitjos i dels mòbils. Aquesta manipulació utilitza tècniques psicològiques que indueixen a la imitació automàtica per l'acció subconscient o subliminal, i la imitació més o menys conscient per la suggestió.

En els debats sobre la violència, s'atribueix, a vegades, la responsabilitat dels efectes als telespectadors massa joves o massa impressionables. La televisió seria, llavors, el revelador de la feblesa humana i no l'inductor d'efectes nefastos, cosa que anul·la tota discussió sobre els continguts. No hi hauria exemples suggestius sinó, únicament, persones fràgils que s'haurien de conèixer com a tals. Així, es deixa de banda el paper essencial de la imitació, en particular durant les edats sensibles de la infància i, ben segur, de tots els efectes calculats posats a punt gràcies als mètodes sofisticats de la manipulació del desig.

Ens cal comprendre com l'espectacle de la violència mostrat de manera repetitiva pot desembocar sobre la imitació implusiva, o més encara, suggerir actes violents duts a terme de manera conscient, és a dir, provocar la imitació als seus dos nivells: la imitació mimètica que no és conscient d'ella mateixa i la imitació conscient.

2. L'existència del efectes violents

L'augment dels actes agressius i criminals, sobretot entre la població de menys de quinze anys, ha estat observat molt aviat als Estats Units, al mateix temps que la generalització de la televisió. El tema que s'ha debatut constantment, i encara es debat, és la responsabilitat de la televisió en aquest augment. L'únic que hi ha de cert en tot això és que només se li poden imputar aquells actes que han estat calcats mimèticament de les coses que es veuen a la televisió.

Als Estats Units es fan enquestes oficials de manera regular. El secretari general de la Salut ha garantit la publicació de relacions de la televisió i el comportament social. Ja el 1972, quatre de cada cinc volums editats amb aquest objectiu han estat dedicats a estudis que tracten dels efectes dels programes de violència a la televisió. Mostren molt notablement que, entre 1952 i 1972, segons xifres de l'FBI, el nombre de joves detinguts per delictes greus i violents ha augmentat un 1.600 %. Això correspon al període en el qual la televisió ha adquirit una importància creixent.

Marie Winn, que cita aquests fets en el seu llibre *TV Drogue*¹⁵ escriu: "L'entrada de la televisió a les llars americanes ha dut la pitjor de les epidèmies de violència juvenil que he conegut al país". L'aspecte que més l'ha sobtada és la brutal transformació dels infants que passen per regla general més de trenta hores per

setmana davant la televisió, primera generació d'infants telespectadors. "Aquesta situació", escriu, "esborra la diferència entre el somni i la realitat [...] És com si la nostra societat hagués engendrat un nou tipus en la persona de l'infant homicida que no sent cap remordiment i que amb prou feines és conscient dels seus actes." Marie Winn escriu encara: "El factor comú que caracteritza aquests vailets canviats, que maten, que torturen i que violen, sembla ser una forma d'indiferència emocional que els permet cometre crims increïbles amb una total absència de sentiments 'normals' com la culpabilitat i els remordiments".

Enquestes més recents han confirmat aquestes anàlisis, juntament amb aquestes inquietants estadístiques sobre l'augment de l'agressivitat i la criminalitat dels joves. Joshua Meyrowitz¹⁶ cita també les xifres de l'FBI. Entre 1951 i 1981 s'observen els increments següents, observats entre els joves de menys de quinze anys: detencions per homicidi 500 %; robatoris a mà armada, 175 %; violacions, 4.000 %.

3. Com actua la televisió

La televisió exerceix un efecte de fascinació sobre els infants que en general són actius i bellugadissos. La televisió els immobilitza i els capta. La immobilització afavoreix la impregnació per allò que es mira amb regularitat. La impregnació és una poderosa manera d'aprenentatge que opera sobretot durant els primers anys de la vida, però també en totes aquelles situacions en les quals no cal saber que hom aprèn. Una persona aprèn sense saber-ho, per consegüent, sense saber què és el que aprèn. La violència de la situació televisiva es manifesta en aquesta mena de captura d'aquest que mira i que no se'n pot desenganxar sense esforç. La televisió crea un estat de receptivitat psíquica especial per la seva naturalesa i pel seu prestigi. La seva acció s'assembla a una suggestió permanent.

Marie Winn parla d'estat hipnòtic en els infants que miren molt de temps la televisió. Parla d'una mena d'èxtasi. Segons nombrosos pares interrogats per ella, l'infant sembla estar submergit en una "veritable catalèpsia". Aquí retrobem el vocabulari dels hipnotitzadors del segle passat.

És a favor d'aquesta fascinació, que pot actuar la càrrega emocional de les produccions amb efectes calculats, i utilitzar la velocitat i la violència per atrapar el telespectador. L'emoció té una gran força de contagi i l'infant, més que l'adult, és víctima d'aquest contagi emocional. La violència de la televisió actua per mitjà del contagi emocional i pot engendrar mimetismes. Es poden comprendre així les epidèmies provocades per certs espectacles o certes escenificacions de les informacions. El suïcidi mimètic a la televisió ha estat anomenat efecte Werther.¹⁷ La projecció de la pel·lícula *Deer Hunter* (*Viatge al fons de l'infern*), que comporta una sessió de ruleta russa, va impulsar vint-i-nou joves americans d'edats compreses entre els vuit i els trenta-un anys a disparar-se un tret al cap.

Foto: CONCE CODINA

Els efectes de suggestió, independentment dels que s'obtenen per la publicitat, són observats dins de sèries que, per elles mateixes, semblen de bona qualitat. El darrer exemple conegut és el d'un noi anomenat Romain que va imitar Mac Gyver en donar la recepta real d'un explosiu molt eficaç, fins al punt que ell i el seu company es varen matar. En aquest cas, la inducció a la imitació ha estat obtinguda per la seducció que exerceix aquest heroi.

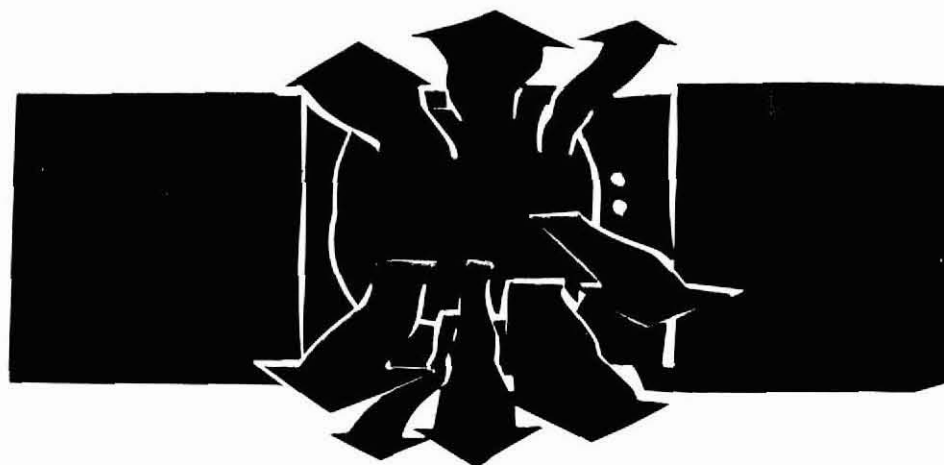
Els mimetismes s'observen en l'home i també en l'animal; són, doncs, conductes arcaiques. La suggestió és pròpiament humana perquè passa pel llenguatge. A la televisió hi ha inducció d'actes automàtics sota la forma de mimetisme i d'imitació per inducció.

Caldria reflexionar sobre una deontologia dels *media*, sobre la base d'un millor coneixement dels efectes volguts o no volguts sobre la sensibilitat i sobre les conductes.

L.L.

Traducció: Roser Ros i Vilanova.

1. LURÇAT, L.: *Le jeune enfant devant les apparences télévisuelles*, ESF, 1984.
2. LURÇAT, L.: "Imprégnation télévisuelle et attitudes scolaires", a *Les 2-7 ans à l'heure de l'Europe. Actes du colloque*, Nathan, 1991.
3. BOORSTIN, D.: *Histoire des américains*, Laffont, col. Bouquins, 1991, tercera part, cap. 44.
4. LURÇAT, L.: *À cinq ans seul avec Goldorak*, Syros, 1981.
5. LIÉBEAULT, A.: *Le sommeil provoqué et les états analogues*, Octave Doin, 1889.
6. BERNHEIM, H.: *La suggestion et ses applications à la thérapeutique*, Octave Doin, 1891.
7. LE BON, G.: *Psychologie des foules*, PUF, 1983 (primera edició 1895).
8. TARDE, G.: *L'opinion et la foule*, PUF, 1989 (primera edició 1901).
9. DUMAS, G.: "La contagion mentale", *Revue philosophique*, any 36, t. LXXI, gener-juny de 1911.
10. LURÇAT, L.: *Violence à la télé. L'enfant fasciné*, Syros, 1989.
11. JANET, P.: *De l'angoisse à l'extase*, t. II, Félix Alcan, 1928.
12. DURANDIN, G.: *L'information, la désinformation et la réalité*, PUF, 1993.
13. PACKARD, V.: *La persuasion clandestine*, PUF, 1989 (primera edició, 1958).
14. MANGIN, M.: "Le mécanisme de la suggestion d'après les travaux de F. Myers de Cambridge", *Revue de l'hypnotisme*, 1902, pàg. 259.
15. WINN, M.: *TV Drogue*, Fleurus, 1979.
16. MEYROWITZ, J.: "L'enfant adulte et l'adulte enfant. La fusion des âges à l'ère de la télévision" a *Le passé et son avenir. Essais sur la tradition et l'enseignement*, Revue Le temps de la Réflexion, VI, 1985, Gallimard.
17. CONSEIL D'EUROPE: *Approche culturelle et éducative au problème de la violence*, Document 5013, Estrasburg, 1983.

MONTSERRAT BUSQUÉ

La veu és l'instrument del cos humà que permet expressar-se mitjançant sons o paraules.

Cada persona pot utilitzar la veu per parlar i per cantar. Tant en una cosa com en l'altra, la veu de cadascú conserva les seves pròpies característiques i qualitats: hi ha qui té una veu dolça i pastosa, hi ha qui la té més forta i rude, hi ha qui la té esllanguida i prima, etc.

La veu és un instrument sonor incorporat a una caixa de ressonància, el cos. Cada persona té un cos diferent i, encara que tots els humans siguin fets iguals, la veu és una mica la conseqüència del cos que té cadascú. Tenir cura de la veu vol dir tenir cura del cos. Tot allò que per al cos no és bo, i amb això vull dir coses tan senzilles com dormir poc, ser addicte al cafè o al tabac, no menjar correctament,

ment, estar massa tens o nerviós, tenir conflictes emocionals, etc., repercuteix en la veu. També les malalties, sobretot les de l'aparell respiratori i les de coll. Cal conservar la veu i cal conservar-la tan bonica com es pugui; per això cal tenir cura de nosaltres mateixos.

A totes les persones els fa il·lusió tenir una veu agradable, que en parlar tingui una bona sonoritat, però això és particularment important en les persones que es guanyen la vida a partir de la veu: els actors, els locutors, els presentadors, els conferenciant, els *mestres*. Aquestes persones, a més de vigilar haurien d'adquirir la tècnica adequada que els facilités la impostació de la veu en les cavitats òssies que hi ha a sobre del paladar. Això els permetria usar la veu moltes hores sense cansar-se ni fer mal a les petites protuberàncies que s'anomenen cordes vocals i que són les que vibren en passar l'aire.

En usar la veu, tant si s'ha adquirit la tècnica d'impostació com si no, s'hauria de procurar de fer-ho en la tessitura adequada per a cadascú, ni més greu ni més aguda, tant en parlar com en cantar. Cada època té els seus ídols i aquests, sense voler, imposen un determinat to de veu. Hi ha temps en els quals és moda parlar i cantar en un to greu i ronc, d'altres al revés, es veu perfecte que tothom parli i canti amb una veu aguda i prima. Cal anar amb compte amb les modes i vigilar, perquè no totes les veus s'adaptin bé als estereotips i algunes, en voler forçar-les, es deterioren. La veu és un regal de la vida, que s'ajusta completament al cos i a la manera de ser; és com la targeta de presentació sonora de cadascú.

Quan es parla es fa servir la veu i és cadascú qui tria la forma d'usar-la: hi ha qui parla amb una veu monòtona, amb un to sempre igual; hi ha qui parla fent cantarella; hi ha qui sempre fa els finals de frase en el mateix to, cap a l'agut o cap al greu; hi ha qui parla amb un to brusc; hi ha qui ho fa amb un to esllanguit i lent; hi ha qui va molt de pressa, etc. Qualsevol persona té experiències de classes, xerrades o conferències on la persona que parla ho fa d'alguna de les maneres que he dit abans, i tothom sap l'esforç que li ha costat prestar atenció per poder seguir l'explicació.

Aquesta qüestió és essencialment important en els mestres, ja que és imprescindible que els nens prestin atenció al que els expliquem si es vol que vagin endavant. I un mestre amb una veu monòtona, o que parli massa de pressa, o massa lent, no predisposa els alumnes a parar atenció i, per tant, és difícil que els entusiasmi amb la seva assignatura.

Imaginem un mestre que usa la veu d'alguna de les maneres que he dit quan fa un joc de falda, o al moment de fer jugar nens petits, i encara més quan ha d'explicar un conte. És horrorós! No penseu pas que estic tocant a morts. En els anys en què he treballat contínuament en contacte amb mestres i futurs mestres,

n'he vist molts que eren incapaços d'explicar un conte o fer un joc amb una veu ben matisada, plena d'inflexions, elàstica en el ritme, etc.

Els mestres, i sobretot els d'educació infantil que han de captar l'atenció dels nens a cada moment i per a coses cada vegada diferents, és imprescindible que aprenguin a fer servir la veu com una eina agradable.

Per això proposo uns exercicis que fins i tot es poden fer als nens per jugar: un és repetir la mateixa frase amb entonacions diferents: interrogació, admiració, enuig, alegria, cansament, rigidesa, dolçor i tantes i tantes més. Amb això descobriran com pot ser de diferent una mateixa frase només de canviar-ne l'entonació, i aprendran a fer inflexions i matisos amb la veu.

També es pot fer servir la veu en registres variats: sempre en l'agut, sempre en el greu, alternant l'un i l'altre, fer sirenes, pujar i baixar escales, fer volar i aterrar un avió, etc. Això donarà elasticitat melòdica a la veu.

Un altre és dir la mateixa frase amb velocitats i formes diferents: seguida, trencada, molt de pressa, molt lentament, a una velocitat mitjana, accelerant, retardant, etc.

Així mateix es poden ajuntar les tres propostes i, per exemple, dir una frase amb admiració en el registre agut, seguida i de pressa.

Finalment crec que alguna vegada seria bo d'enregistrar-se alguna explicació i escoltar-la amb oïda crítica. Segurament se sentiran moltes coses que es poden millorar.

La veu no solament és bonica pel seu timbre, sinó també com aquest es fa servir. El color de la veu, el dóna la vida en néixer. En créixer, la veu es modifica d'acord amb el cos, fins a adquirir el color definitiu quan el cos també l'ha adquirit i s'ha fet adult. Una veu amb un timbre o color precíus, si no es fa servir amb gràcia i se li treu tota la riquesa que posseeix, sempre serà una veu a la qual falta alguna cosa, en definitiva, una veu pobre. En canvi, una veu amb un timbre o color no gaire bonic, però usada amb bellesa, rica en matisos, elàstica, plena de registres, pot arribar a ser una veu considerada agradable i fins i tot bonica.

Tothom pot tenir una veu agradable i bella perquè pot aprendre la tècnica necessària per emetre-la amb justesa i, encara més, aprendre a usar-la amb tots els recursos que ella mateixa ens posa a l'abast.

M.B.

NOVETAT

L'educació del consumidor: els aliments *Proposta de treball per a l'Educació Infantil* Rosa M. Pujol i altres Col·lecció "Dossiers Rosa Sensat", 49 PVP: 1.950 ptes.

Aquesta proposta didàctica assumeix un triple repte: definir els conceptes de consum, consumir, ser consumidors; donar els criteris bàsics sobre el que ha de ser l'educació del consumidor a l'escola, i, en concret, en relació al currículum d'Educació Infantil, i suggerir estratègies i activitats per treballar el tema dels aliments.

Aquest material ha rebut el primer premi nacional "**Educación y Sociedad**", 1993, sobre material didàctic no editat, atorgat pel Ministerio de Educación y Ciencia.

Distribució: **Triangle S.L.** C/ de Lepanto, 135-137 • 08013 BARCELONA
Tel. (93) 265 18 21 • Fax (93) 265 15 94

R
S
E
N
S
A
T

Associació de Mestres
Rosa Sensat

Còrsega 271, baixos
Tel. (93) 237 07 01
Fax (93) 415 36 80
BBSRS (93) 415 67 79
08008 Barcelona

infant i salut

INFANTS AMB HEMOFÍLIA

ESTEVE-IGNASI GAY i PILAR MARTÍN

Què és?

Les hemofílies són un grup de malalties que actuen, gairebé totes, sobre el sexe masculí, mentre que les dones actuen de portadores. Es caracteritzen per tenir una coagulació de la sang molt lenta, causada per la manca d'un determinat element que intervé en el procés de la coagulació. Així doncs, segons l'element que hi falti determinarà el tipus i la gravetat d'hemofília.

Què és la coagulació?

Quan ens fem una ferida superficial i surt sang, és a causa del fet que s'ha trencat una vena petita. Davant d'aquesta situació la sang reacciona automàticament amb el complex, però ràpid, procés denominat coagulació, amb la finalitat de formar un petit tap que actui de massilla reparadora del tub, i que alhora eviti que es perdi més sang.

Quina causa té?

És una malaltia congènita i hereditària, lligada al cromosoma sexual X. Cada fill mascle d'una dona portadora hemofílica té un risc d'un 50 % de patir la malaltia.

Les característiques de la malaltia permeten fer un diagnòstic prenatal per actuar en conseqüència: davant d'una dona portadora, és recomanable saber el sexe del fetus, i si és masculí fer-li un examen de sang. Així es podrà saber, molt abans de néixer, si el futur nen serà hemofílic.

Quina freqüència té?

Extrapolant les dades d'altres països, es pot estimar que a Espanya hi ha entre 250 i 350 infants hemofílics menors de quinze anys. I en total n'hi deu haver al voltant de 1.300.

Com es diagnostica?

El 50 % dels casos es detecten en un diagnòstic prenatal, després de saber que la futura mare n'és portadora.

L'altre 50 % se sospita quan l'infant pateix hemorràgies freqüents per causes mínimes; generalment es comença a evidenciar quan comença a caminar, amb hematomes constants als genolls i colzes, que arriben a dificultar el moviment d'aquestes articulacions. Aquesta complicació es coneix com a hemartrosi.

Com es tracta?

El tractament s'orienta cap a:

- *Prevenió de les hemorràgies, amb mesures de protecció contra els traumatismes.* Aquestes mesures, les hauran d'aplicar la família i els responsables de l'ambient on es desenvoluparà l'infant. A més s'han de fer transfusions periòdiques de sang fresca o dels seus derivats per aportar el factor de coagulació que necessiti.
- *Tractament hospitalari de les hemorràgies mitjançant la infusió intravenosa de plasma fresc o de concentrat de plasma, que aporta el factor antihemofílic i així s'escurça el temps de coagulació.*
- *Tractament hospitalari de les hemartrosis amb transfusions, medicació especialitzada i tècniques de rehabilitació.*

Quines necessitats específiques presenta?

Els progressos de la tecnologia mèdica desenvolupats en els darrers anys en la manipulació de la sang fresca i dels seus derivats (a partir de 1986 es fan controls sistemàtics de SIDA en la sang dels donants), i la millora de l'enfocament mèdico-social del tractament, han canviat el pronòstic de la malaltia: de vital, ha passat a ser funcional, i essencialment ortopèdica en els problemes de les hemartrosis.

De petits, se'ls ha de posar un coixí al bressol i als llocs on juguen. S'aconsella que l'infant estigui a casa fins que faci el procés complet de l'aprenentatge del caminar. Ara bé, se li han de promocionar les activitats físiques que no comportin risc de traumatisme. S'ha d'arribar a un punt mig entre la protecció excessiva i la tolerància.

És molt convenient que, en els desplaçaments, l'infant afectat porti el *carnet d'hemofílic* . És un document estandaritzat on figuren dades importants per tal d'atendre una hemorràgia causada per un accident imprevist.

No pot prendre aspirines o altres productes que portin àcid acetilsalicílic, ni tampoc se li poden aplicar pomades, ja que poden afavorir més les hemorràgies.

Si cal injectar algun medicament o aplicar les vacunes del calendari oficial de la Generalitat, s'ha d'anar a professionals experimentats en tractament d'hemofílics per evitar que es puguin provocar hemorràgies innecessàries.

Ha d'estar vacunat contra l'hepatitis B, ja que tota la vida ha de rebre productes sanguinis. La vacuna se subministra entre els tres i sis mesos.

Seguint el tractament adequat, la majoria d'infants afectats poden anar a l'escola des del parvulari. Fins i tot alguns poden participar en activitats esportives. La decisió sobre l'activitat física d'aquests infants depèn de la gravetat de la malaltia, l'adaptabilitat als programes profilàctics amb factor antihemofílic, l'interès del mateix infant i el tipus de relació amb els seus pares. La majoria d'hemofílics adults poden fer una vida plena, és a dir, conformar una família, treballar, dur a terme activitats de lleure, etc.

Com fer un primer auxili a l'infant amb hemorràgia?

S'actuarà segons el tipus d'hemorràgia que sigui. En diferenciarem tres.

Hemorràgia externa

Què és?

La sang surt a l'exterior del cos per una ferida oberta.

Què cal fer?

- Aixecar la zona lesionada per disminuir l'aflluència de sang.
- Comprimir vigorosament amb una gasa estèril, un mocador o un drap net, fins que no surti més sang.
- Posar el ferit en posició horitzontal per prevenir el *shock* o els mareigs.
- Si l'hemorràgia no cedeix amb quinze o trenta minuts de compressió, s'ha d'anar al centre d'urgències més proper sense deixar de fer compressió.
- Si la causa ha estat una ferida profunda en una extremitat, afecta una artèria i la sang surt a borbolls i és més vermella, *només en aquest cas s'aplicarà un torniquet*, que se situarà per sobre de la ferida i se senyalitzarà, amb una marca ben clara al front del ferit, l'hora exacta en què s'ha posat.

Hemorràgia nasal (epistaxis)

Què és?

La sang surt a l'exterior del cos pels orificis naturals del nas.

Què cal fer?

- Netejar amb aigua la zona per identificar l'orifici de sortida.
- Comprimir l'orifici nasal per on raja la sang durant deu minuts, inclinant endavant el cap del ferit.
- Si després de trenta minuts l'hemorràgia no cedeix, es traslladarà l'afectat al servei d'urgències més proper.

Hemorràgies per altres orificis naturals

Què és?

La sang surt per l'orifici natural de l'orella, boca, uretra.

Què cal fer?

Traslladar l'infant al servei d'urgències més proper.

Què s'ha de tenir en compte a l'escola?

A començament de curs, si a l'aula s'han incorporat nous alumnes, el mestre ha de preguntar als seus pares si presenten alguna malaltia crònica com és el cas de l'hemofília. En cas positiu, els ha de convocar aviat per tal que expliquin el paper de l'infant i dels adults en la cura de la malaltia.

Pot donar-se el cas que els pares no comuniquin a l'escola que el seu infant està afectat. Quan el mestre se n'assabenti, és important que parli amb els pares i en

demani informació. Si l'educador té necessitat de més informació, pot consultar l'equip d'assessorament psicopedagògic de la zona o l'equip d'atenció primària de salut.

El mestre ha d'observar i reforçar la integració al grup classe, tant en l'àmbit grup gran com del grup petit d'amics.

Si s'organitza una sortida escolar d'un dia o més, no se l'ha d'excloure mai. Cal tenir en compte la informació que han facilitat els pares en la primera entrevista sobre la medicació.

Si es queda a dinar, el mestre ha de facilitar una reunió amb el monitor de menjador per informar-lo sobre les característiques de l'infant i les atencions que ha de tenir en cas d'hemorràgia.

On podem trobar més informació?

Associació Catalana d'Hemofília
C. Comtal, 32, 5è 1a
08002 Barcelona
Tel.: 301 40 44

Es dona informació i assessorament individual i en grup sobre aspectes de salut integral. Organitzen colònies d'infants hemofílics. Es coordinen amb altres grups de l'estranger i amb centres de tractament d'arreu de Catalunya. També es fan reunions de pares i mares d'afectats en presència d'un assistent social, però dirigides pels afectats.

E.I.G., P.M.

Espai per a una creativitat sense límit

**Ceres, Pintures de dit, Tempera,
Gouache, Barnís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT**

MANLEY®

el conte

La Paula i les forquilles

ROSER ROS i VILANOVA

—Paula, para la taula.

—Després, pare!

—Com, després?

—Sí, és queestic molt ocupada escoltant això que em diuen les forquilles.

—Ah, sí? I que ho puc escoltar, jo també?

ITANT que sí, senyor meu —respon la forquilla-narradora, que prossegueix:

—Voleu saber, amics i amigues, d'on provenim les forquilles?

Filles som de noble origen
perquè fou una princesa
aquella que ens va inventar:

Dama Teodora,
filla d'un gran rei
el dux de Venècia
ha de maridar.

Ella, Teodora, era la més bella.

En ser a Venècia
l'esposa del dux
no sap com menjar
no es vol embrutar.

Ella, Teodora, era la més bella.

La gentil princesa
es fa construir
una forquilleta
del metall més fi.

Ella, Teodora, era la més bella.

Amb forqueta d'or
un dels seus servents
l'aliment punxava,
li duia a les dents.

Ella, Teodora, era la més bella.

La dama menjava
que enamorava,
tan neta i polida
que hom se n'admirava.

Ella, Teodora, era la més bella.

Milers de forquilles
es van fer servir
gràcies a la filla
del gran Constantí.

Ella, Teodora, era la més bella.

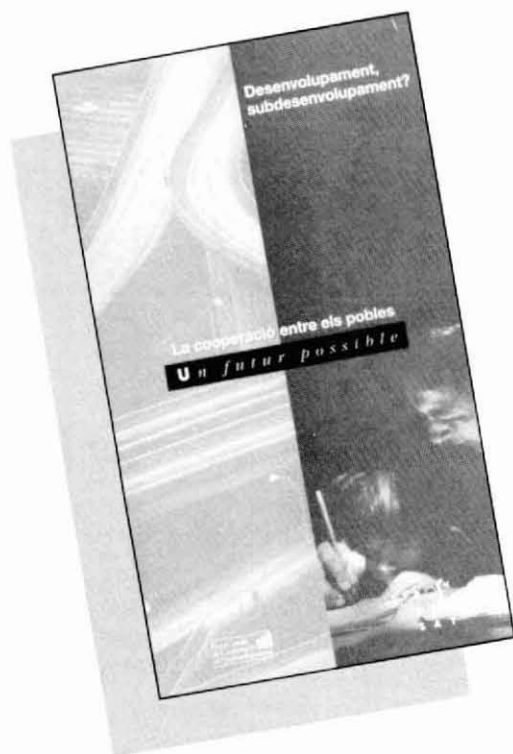
I dit això, les forquilles, filles d'un llinatge tan
fi, fan una reverència, i canviant el ritme melo-
diós de la balada de Teodora es posen a ballar
amb gran frenesí:

—Deixeu pas a les forquilles
que si no us aixafarem
com a patates bullides.
Feu-vos enrera, si us plau
que si no us punxarem
com a patates fregides.

La Paula i el seu pare encara en parlen ara.

R.R.V.

Sèrie: LA COOPERACIÓ ENTRE ELS POBLES: UN FUTUR POSSIBLE

Desenvolupament, subdesenvolupament?

Guió : **Josep Corominas** • Realitzador: **Agustí Corominas**

Durada: **18 minuts** • Format: **VHS** • PVP: **2.900 ptes.**

- • • Davant de les contradiccions de l'actual model de desenvolupament, cal definir-ne un de nou que respecti la diversitat i els límits del planeta.

Aquest vídeo presenta una sèrie de materials, tant històrics com actuals, per treballar des d'una perspectiva educativa els aspectes de la distribució de la riquesa i la igualtat d'oportunitats en el món.

Altres títols de la col.lecció:

- *Un món plural*
- *Educació i participació en la democràcia.* (En preparació)

Amb la col·laboració del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

R O S A
S E N
S A T

Associació de Mestres
Rosa Sensat

Còrsega, 271, baixos • 08008 Barcelona
Tel. (93) 237 07 01 • Fax (93) 415 36 80
BBSRS (93) 415 67 79

Distribució: **Triangle S.L.** C/ Lepanto, 135-137 • 08013 Barcelona Tel. (93) 265 18 21 • Fax (93) 265 15 94

Edumac 95

Amb el nom d'Edumac 95 es convoca el *II Congrés Macintosh i educació*, en el qual es volen recollir les experiències i projectes on l'ordinador, i especialment el Macintosh, tingui un relleu especial. Els autors que hi vulguin presentar algun treball n'hauran de lliurar un resum d'uns tres fulls abans del 15 de maig. Aquest Congrés se celebrarà a Bellaterra del 12 al 14 de setembre d'enguany.

Per a més informació

Secretaria EDUMAC95
 Facultat de Ciències de l'Educació
 Universitat Autònoma de Bellaterra
 08193 Bellaterra (Barcelona)
 Tel.: (93) 581 14 32 Fax: (93) 581 20 07

Premi Joan Profitós d'Assaig Pedagògic, 1995

La Fundació Joan Profitós, sota el patronatge de l'Escola Pia de Catalunya, convoca l'edició de 1995 d'aquest premi, que té per finalitat estimular la reflexió sobre aquelles accions pedagògiques -globals o particulars- que estan encaminades a desenvolupar integralment la persona.

Per a més informació

Fundació Joan Profitós
 Rda. de Sant Pau, 80, 2n
 08001 Barcelona

Premis Barcelona a l'Escola, 1995

L'Institut Municipal d'Educació convoca la setena edició d'aquests premis. El seu objectiu és recollir i difondre les activitats educatives sobre el coneixement de la ciutat. La convocatòria té una modalitat no competitiva, adreçada als infants i joves, que hauran de reunir els treballs fets durant aquest curs, i una altra per als professionals, que només hauran de presentar una memòria de l'experiència pedagògica efectuada.

Per a més informació

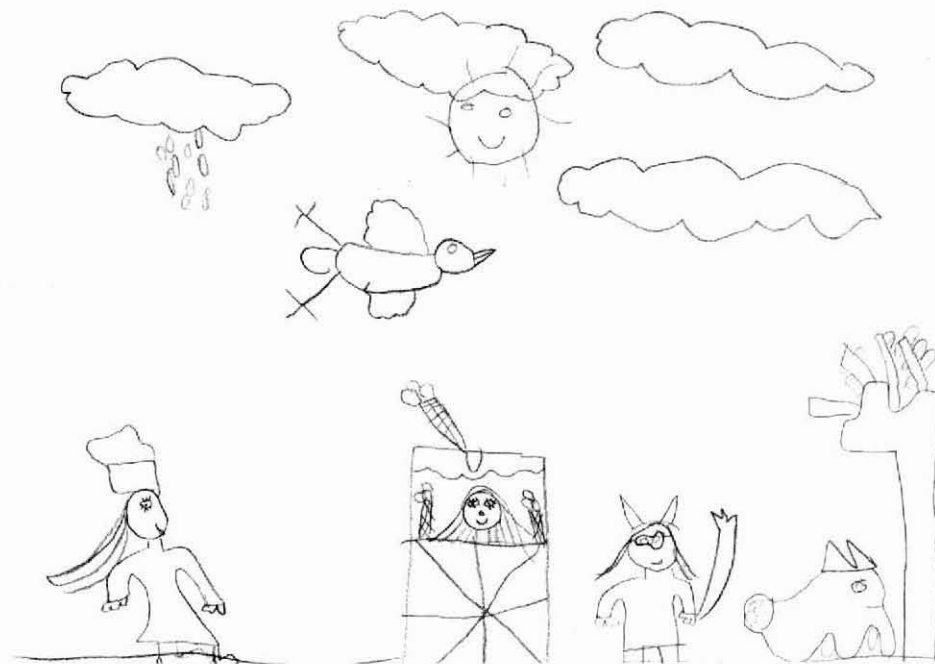
Institut Municipal d'Educació
 Plaça Espanya, 5
 08014 Barcelona
 Tel.: (93) 402 36 56 Fax: (93) 402 36 02

Contra el sexisme als materials escolars

La Secretaria de la Dona de la Federació d'Ensenyament de CC.OO. ha iniciat una campanya per detectar el sexisme en els materials escolars i potenciar que s'ofereixin models de nenes i nens, de dones i d'homes en situacions variades i no representant estereotips segons el sexe. A aquest efecte s'han elaborat un cartell i un llibret amb documentació sobre el tema.

Per a més informació

Secretaria de la Dona
 Via Laietana, 16
 08003 Barcelona
 Tel.: (93) 481 28 42 Fax: 268 42 72

Education 0-6 years

Knowing the world or the importance of the exchanges

Irene KOFOD

The Danish authoress has been in Italy three times on behalf of her profession and, during these visits, they got mutual inspiration. In particular she explains the specialization of the work in day-care centers. So, in order to fall upon the relation with the society and the family, she recovered the spirit of the former school where the kindergarten is located, this implied the cooperation with grandparents and local citizens.

The workshop "Child Reader"

Françoise LETERRIER

To fight against illiteracy and for the teaching of the French language, the CEDIFF thought out the workshop "Child Reader", realized in the paediatric ward in a social center. The aims were to value the different cultures and to arouse the desire to learn French. The workshop started with drawings, entitled in different languages. Slowly a book is getting full, which the new people leaf through, which can be explained to the child and which is shared between the surrounding people.

School 0-3 years

The small ones make lives books too

Imma MUYOR

Children of the kindergarten wanted to participate in the convocation "Let's make

live books" with the environment as a topic. They chose to observe the changes of the playground's lilac during the year. In winter they filled a sheet with a rough trunk, made with paint with glue and sawdust. In spring they stuck to the branches lilac and white balls of paper. The summer brought green painted leaves. And in autumn the green paint was mixed with the yellow one. At the foot of each page, they added a text. They put hard covers and they brought it to the Museum, where it was exhibited with other books, so everybody could look through it.

School 3-6 years

Study of the air in the kindergarten

Teresa FEU, Adelina PALACÍN and Assumpta VERDAGUER

The air cannot be seen neither touched. So, first of all they had to realize that the air exists, blowing up lifebelts, with syringes that ejected air when they were pressed, with soap bubbles, etc. After, they discovered that the air could produce movement, like to the windmill that they built or to balloons when are deflated. Children enjoyed and learnt to count with the air as one more element.

Relation family-school, old children-small children in the kindergartenRosa SANJUAN and Marleny COLMENARES
In the school it was realized a work

about the participation and relation of the family with the school and between old children and small children. In the three-year class different moments were filmed, with the children and the teacher. Children took the film home to comment on it with the family, who added, as well, scenes before returning it to the school. In the four-year class, doors are open to small groups of relatives once a week, without breaking the dynamics of the class. The five-year children are required to participate in the elaboration of games. The old ones, in pairs, help the teacher with the small ones.

Child and society

When television produces the disappearance of childhood. Conversation with Neil Postman

Puri BINIÉS

When professor Neil Postman, sociologist and director of the Communication Department of the New York University, published his book *The disappearance of childhood* (1982), he was branded as a catastrophic. But nowadays there are lots of signs confirming his theories. Because when we let children watch murders, rapes, human dramas leading to a beer advertisement, we are stealing the innocence and curiosity belonging to this time of transition, the childhood. An essential transition, on the other side, to the integral training for the future adult. And what will be of these adults without childhood?

Violent effects of television

Liliane LURÇAT

Television is not the world, only images of this are seen. It creates the illusion to approach reality to people, but in fact it separates them. Television picks children up and immobilize them, with a suggestive power which produces the imitation of models, conscious or mimetic.

Child and health

The voice

Montserrat BUSQUÉ

The voice is the instrument of the human body that allows producing sounds or words. Everybody can have a pleasant and beautiful voice because you can learn the necessary technique to use it with all the resources that it provides us with. The authoress presents some possible exercises.

Children with haemophilia

Esteve-Ignasi GAY and Pilar MARTIN
The authors explain what haemophilia is, causes, frequency, diagnosis, treatment and needs of children who suffer from this.

Coneixement del cos

ALBERTINI, P.: "Le mani in... punta di piedi", *Tre/sei*, 7, desembre de 1994, pàg. 14-15.

Eixos transversals

FERNÁNDEZ CRUZ, M.: "Organizar enseñanza en torno a los ejes transversales en un centro de Educación Infantil", *Aula de Innovación Educativa*, 32, novembre de 1994, pàg. 29-34.

Educació especial

CANEVARO, A.: "I bambini con deficit o con svantaggi socio-culturali", *Infanzia*, 2, octubre de 1994, pàg. 31.

Famílies

CAPARRÓS, M., S. CAMINO i M. BERGER: "Qué entendemos por Escuela de Padres", *Comunidad Educativa*, 219 (suplement), desembre de 1994, pàg. 1-4.

Lectura i escriptura

CAPARRÓS, M.: "El Lenguaje escrito en la Educación Infantil", *Comunidad Educativa*, 219, desembre de 1994, pàg. 32-27.

Noves tecnologies

AUTORS DIVERSOS: "Televisión e educación", *Revista Galega de Educación*, 20 (monogràfic), setembre de 1994.

AUTORS DIVERSOS: "Nuevas tecnologías para otra escuela", *Cuadernos de Pedagogía*, 230, novembre de 1994, pàg. 7-28.

Organització de la classe

AUBANELL, F.: "Els càrrecs a la classe de tres anys", *Guix*, 206, desembre de 1994, pàg. 43-46.

Programació

RODRÍGUEZ FERNÁNDEZ, A.: "El aula de 3 años", *Cuadernos de Pedagogía*, 230, novembre de 1994, pàg. 34-37.

Psicologia

SELLERI, P.: "Aspetti specifici dello sviluppo cognitivo, affettivo e sociale nel bambino di scuola materna", *Infanzia*, 2, octubre de 1994, pàg. 32.

Reforma

SUBIRATS, M.: "Género, educación y reforma", *Papers*, 23, novembre de 1994, pàg. 27-34.

Butlleta de subscripció

Cognoms	Nom
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Adreça

C. P.	Població
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Telèfon
 -

Se subscriu a **In-fàn-ci-a** per a l'any 1995 (6 números)
Import: 4.150 ptes. Preu per exemplar: 750 ptes. (IVA inclòs)

Pagament:

Per xec nominatiu a favor de l'A.M. Rosa Sensat adjunt a la butlleta
Per domiciliació bancària

Butlleta de domiciliació bancària

Cognoms	Nom
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Cognoms i nom del titular (en cas que sigui un altre que el de la subscripció)

Banc o caixa	Adreça de l'agència
<input type="text"/>	<input type="text"/>

C. P.	Població
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Entitat	Oficina	Compte/lílibreta
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Senyors: Us agrairé que amb càrrec al meu compte/lílibreta atengueu el rebut que anyalment us presentarà l'Associació de Mestres Rosa Sensat per al pagament de la meua subscripció a la revista **In-fàn-ci-a**.

(Firma)

in-fàn-ci-a

educar de 0 a 6 anys

Còrsega, 271
08008 BARCELONA

biblioteca

BINIÉS, Puri: **Tú, nuestro sueño. Crónica de una adopción internacional.** Barcelona: ADDIA, 1995. Il·lustracions de Mabel Piérola.

El llibre explica una història d'amor, la d'uns pares que decideixen adoptar un infant. Tal com deia l'autora en l'article que en va publicar a la nostra revista: "És una història que només es pot explicar en primera persona, perquè són les llàgrimes, quelcom tan personal com les llàgrimes, ara de joia ara de tristor, el que fa córrer les paraules". Al llibre hi ha poques paraules, però totes plenes de sentiment, de paraules que et fan aturar, tirar enrere, degustar-les i adonar-te de tot el que desperten dins teu. I amb aquestes breus espumes n'hi ha prou per adonar-se de com és de gran el cel. Per això, més que seguir amb una anàlisi freda, preferim aturar-nos i recomanar-vos que us hi acosteu i en degusteu, a poc a poc, cada paràgraf, cada dibuix.

El desenvolupament de l'autonomia personal

[A]

BORNAS, Xavier: **El desenvolupament de l'autonomia personal.** Vic: EUMO, 1992.

Quan es parla d'autonomia personal a la infància, sovint es té una visió simplista del tema que ho redueix als hàbits d'higiene personal, alimentació i, menys, treball. En aquest llibre, des d'una perspectiva cognitivo-conductual, l'autonomia personal es considera des d'una perspectiva global que abarca els hàbits, però que no s'hi limita. Per això s'utilitza el concepte clau d'autoregulació, en suposar que l'infant capaç d'autoregular la seva activitat és més autònom que aquell que no sap fer-ho i depèn dels altres. Es descriu el sistema d'autoregulació, els processos cognitius i conductuals que el componen, entre els quals destaquen els de resolució de problemes, la manera de funcionar del sistema, i s'ofereixen pautes concretes per potenciar-ne el desenvolupament i millorar així l'autoregulació general de l'infant.

Edició i Administració: Associació de Mestres Rosa Sensat. Còrsega, 271 - 08008 Barcelona. Telèfon 237 07 01

Direcció: Irene Balaguer i Roser Ros. *Cap de Redacció:* Raimon Portell. *Secretaria:* Mercè Marlès. *Consell de Redacció:* Concepció Acedo, Enric Batiste, Ferran Casas, Carme Colòs, Mercè Comas, Jordi Cots, M. Carme Díez, Rosa F. dos Reies, Fidel García-Berlanga, Esteve I. Gay, Xavier Gimeno, Josepa Gómez, Roser Gómez, Pilar Gorgorió, Núria Jiménez, Joaquim Jubert, Montserrat Juvete, Teresa Majem, Immaculada Muyor, Pepa Òdena, Àngels Ollé, Montserrat Perramon, Lurdes Reyes, Joan Ripoll, Tina Roig, Rosa M. Securun.

Projecte gràfic i disseny de les cobertes: Enric Satué. *Foto:* Gabriel Serra. Joaquim Sorolla, *Després del bany. València*, propietat del Museu Sorolla de Madrid.

Composició i fotolits: Libertype Fotocomposició, S.L. *Impremta:* Litoclub.

Dipòsit legal: B-21091-83. *ISSN:* 0212-4599.

Distribució i Subscripcions: Associació de Mestres Rosa Sensat. Còrsega, 271 - 08008 Barcelona.

Preu de subscripció: 4.150 ptes. l'any. *PVP:* 750 ptes. IVA inclòs.

BARCELONA

a l'escola

BARCELONA I L'ACTIVITAT FÍSICA

Materials curriculars
Educació secundària - Primer Cicle

BARCELONA

a l'escola

Àrea d'Esports

BARCELONA I L'ACTIVITAT FÍSICA

Una proposta interdisciplinària per l'aprofitament didàctic dels recursos
que ofereix la ciutat per a l'Educació Física.

Servei de coneixement de la ciutat

Plaça d'Espanya, 5 Tr. • Tel 402 35 28 • Fax 402 36 02 • 08014 Barcelona

VULL REBRE ELS MATERIALS CURRICULARS "BARCELONA I L'ACTIVITAT FÍSICA"

Cognoms _____ Nom _____

Escola _____

Nivell educatiu _____ Càrrec _____

Institució (no escolar) _____

Càrrec _____

Carrer / plaça _____ Població _____

Codi Postal _____ Telèfon _____ Fax _____

Direcció de Serveis Pedagògics

P A R V U L A R I
EDUCACIÓ INFANTIL 2.º CICLE

Onda

QUADERNS DE TREBALL

Quaderns per estimular les capacitats físiques, afectives, intel·lectuals i socials de l'infant.

- EN PICA-POC (3-4 anys)
- QUINA COLLA! (4-5 anys)
- SOPA DE SAVIS (5-6 anys)

RACONS

Per acompanyar l'acció educativa amb materials que l'ajudin i la facin possible.

- TRIPIJOS
- A LA UNA, A LES DUES, A LES TRES!
- PERIPÈCIES

MATERIAL D'AULA

Per facilitar l'equipament de la classe i crear un ambient afectiu entre els infants i els mestres.

LLIBRE DEL MESTRE

Tot això acompanyat d'un llibre que ajudarà el mestre a orientar les activitats dels infants.

Passeig de Gràcia 120
08008 Barcelona
Tel. 415 02 12